Plán rozvoja najmenej rozvinutého okresu Kežmarok z 27. júla 2022 v znení Dodatku č. 1 z 19. apríla 2024 a Dodatku č. 2 z 12. februára 2025

OBSAH

Obsah 2
1 ANALÝZA HOSPODÁRSKEHO, SOCIÁLNEHO A DEMOGRAFICKÉHO STAVU OKRESU....4
1.1 Demografická štruktúra 4
1.2 Nezamestnanosť 6
1.3 Vzdelávanie 10
1.4 Podnikateľské prostredie a príjmy 12
1.5 Migrácia 15
1.6 Dopravná infraštruktúra 15
1.7 Cestovný ruch 17
1.8 Bývanie a infraštruktúra 19
1.9 Marginalizované komunity 19
1.10 Zhrnutie analýzy hospodárskeho, sociálneho a demografického stavu okresu 23
2 IMPULZY K VYPRACOVANIU PLÁNU ROZVOJA NRO KEŽMAROK 25
3 NÁVRHY OPATRENÍ A ÚLOH NA ZABEZPEČENIE REALIZÁCIE A PLNENIA PLÁNU ROZVOJA NRO KEŽMAROK.... 29
3.1 Súlad so strategickými dokumentami 29
3.2 Zdôvodnenie výberu aktivít Plánu rozvoja NRO Kežmarok 31
4 AKTIVITY PLÁNU ROZVOJA NRO KEŽMAROK 33
4.1 Aktivita A: Zamestnanosť – vytváranie pracovných miest pre UoZ a znevýhodnené skupiny na trhu práce. 33
4.1.1 Zdôvodnenie aktivity a jej prínos 33
4.1.2 Východisková situácia 33
4.1.3 Cieľová situácia 34
4.1.4 Prehľad opatrení a úloh 34
4.1.5 Opatrenie A1: Podpora integračných sociálnych podnikov a komunálnych podnikov 35
4.1.6 Opatrenie A2: Podpora podnikov v poľnohospodárskej a lesníckej výrobe v oboroch náročných na zastúpenie manuálnej práce 36
4.1.7 Opatrenie A3: Podpora podnikov realizujúcich duálne vzdelávanie a praktickú výučbu v spolupráci so SOŠ 37
4.1.8 Opatrenie A4: Podpora MSP v oblasti priemyselnej výroby, stavebníctva a služieb 37
4.1.9 Opatrenie A5: Podpora vytvárania pracovných miest v oblasti sociálnych služieb a vzdelávania . 38
4.2 Aktivita B: Cestovný ruch 39
4.2.1 Zdôvodnenie aktivity a jej prínos 39
4.2.2 Východisková situácia 39
4.2.3 Cieľová situácia 39
4.2.4 Prehľad opatrení a úloh 40
4.2.5 Opatrenie B1: Podpora dobudovanie a modernizácie nosných produktov cestovného ruchu 40

4.2.6 Opatrenie B2: Podpora inovatívnych foriem ubytovania v prepojení na prírodu a tradície 41
4.2.7 Opatrenie B3: Podpora aktivít zdôrazňujúcich význam kultúry, histórie a tradícií v cestovnom ruchu 42
4.2.8 Opatrenie B4: Podpora MSP v oblasti tradičnej výroby, ako podporného prvku cestovného ruchu 43
4.3 Aktivita C: Rozvoj verejnej správy v území NRO 43
4.3.1 Zdôvodnenie aktivity a jej prínos 43
4.3.2 Východisková situácia 44
4.3.3 Cieľová situácia 44
4.3.4 Prehľad opatrení a úloh 45
4.3.5 Opatrenie C1: Zabezpečenie financovania projektov rozvoja verejnej správy v území NRO 45
5 MERATEĽNÉ UKAZOVATELE PLÁNU ROZVOJA NRO KEŽMAROK 47
6 ČASOVÝ HARMONOGRAM REALIZÁCIE A MOŽNOSTI FINANCOVANIA PLÁNU ROZVOJA NRO KEŽMAROK 47
7 OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY, MONITOROVANIE A HODNOTENIE DOSIAHNUTÉHO POKROKU 48
7.1 Gestori a spôsob monitorovania podľa aktivít 48
7.2 Časový harmonogram odovzdávania monitorovacích správ 48
Zoznam použitých skratiek 49

1 ANALÝZA HOSPODÁRSKEHO, SOCIÁLNEHO A DEMOGRAFICKÉHO STAVU OKRESU

1.1 Demografická štruktúra

Okres Kežmarok sa z hľadiska počtu obyvateľov (k 01.01.2021 bolo v okrese evidovaných 73 685 obyvateľov) zaraďuje k najväčším okresom PSK (5. najväčší z trinástich okresov). Z celkového počtu obyvateľov PSK žije v okrese Kežmarok 9,10 % obyvateľov.

Graf č. 1 Počet obyvateľov za rok 2021 podľa okresov v PSK[1])

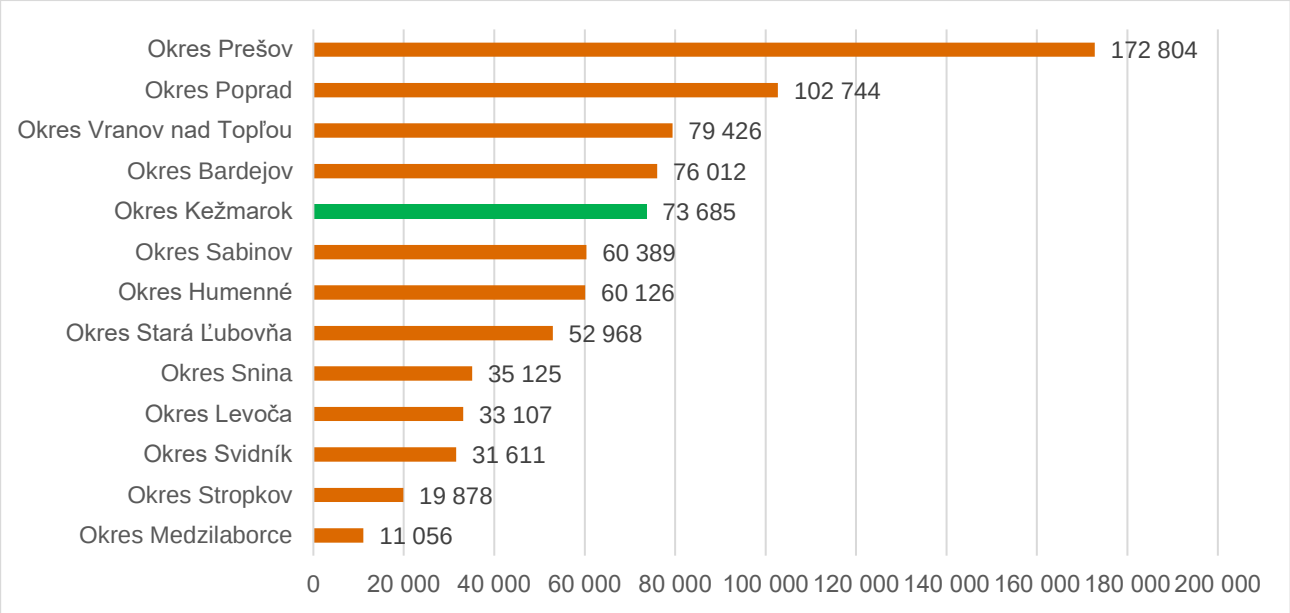

Z dlhodobého hľadiska má vývoj počtu obyvateľov v okrese Kežmarok rastúci trend, ktorý je podporený najmä prirodzeným prírastkom (natalita je dlhodobo vyššia ako mortalita). Rast počtu obyvateľov je však korigovaný najmä záporným migračným saldom.

Graf č. 2 Prirodzený prírastok obyvateľstva okresu Kežmarok v období rokov 2011 – 2021[2])

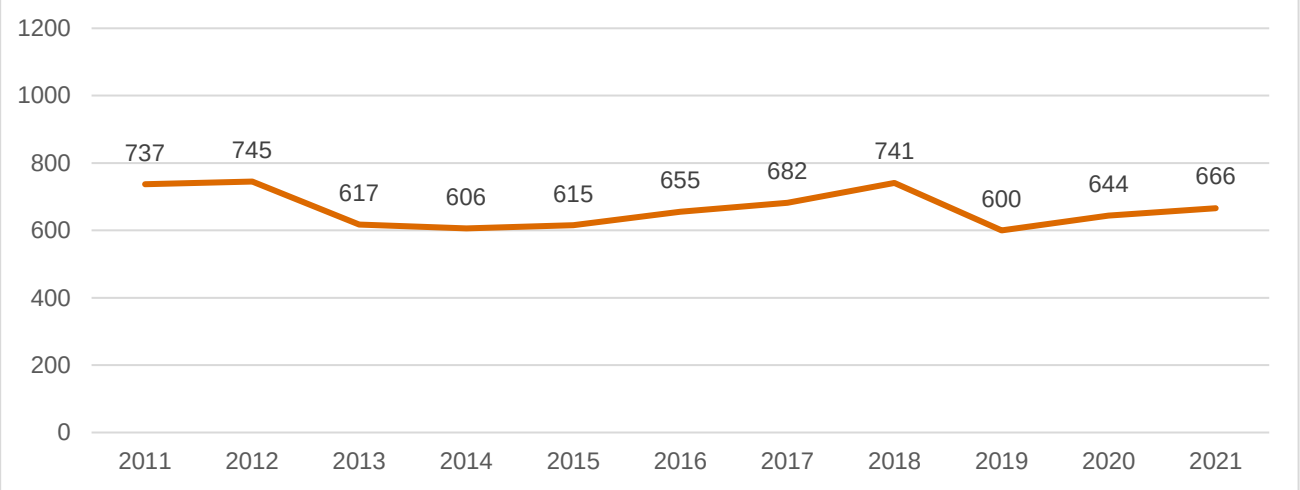

[1]) https://www.scitanie.sk/obyvatelia/zakladne-vysledky/pocet-obyvatelov/SR/SK0/OK.
[2]) http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/vbd_dem/om7106rr/v_om7106rr_00_00_00_sk

Okres Kežmarok má najnižší priemerný vek obyvateľstva (približne 34,71 roku) v porovnaní s ostatnými okresmi PSK. Priemerný vek obyvateľov okresu Kežmarok je o vyše 5 rokov nižší, ako priemerný vek obyvateľov celého PSK, ktorý je 39,5 roku. Na porovnanie, celoslovenský priemerný vek obyvateľstva je 41,5 roka (rozdiel 6,8 roku).

Aj keď sa hodnota indexu starnutia dlhodobo zvyšuje, okres Kežmarok je s podielom 24,01 % okresom s najvyšším percentuálnym podielom osôb v predproduktívnom veku v rámci PSK a rovnako je aj okresom s najnižším podielom osôb v poproduktívnom veku v rámci PSK (patrí mu druhé miesto v rámci Slovenska po Námestove).

Graf č.3 Vekové zloženie obyvateľstva okresu Kežmarok v rozmedzí 10 rokov[3])

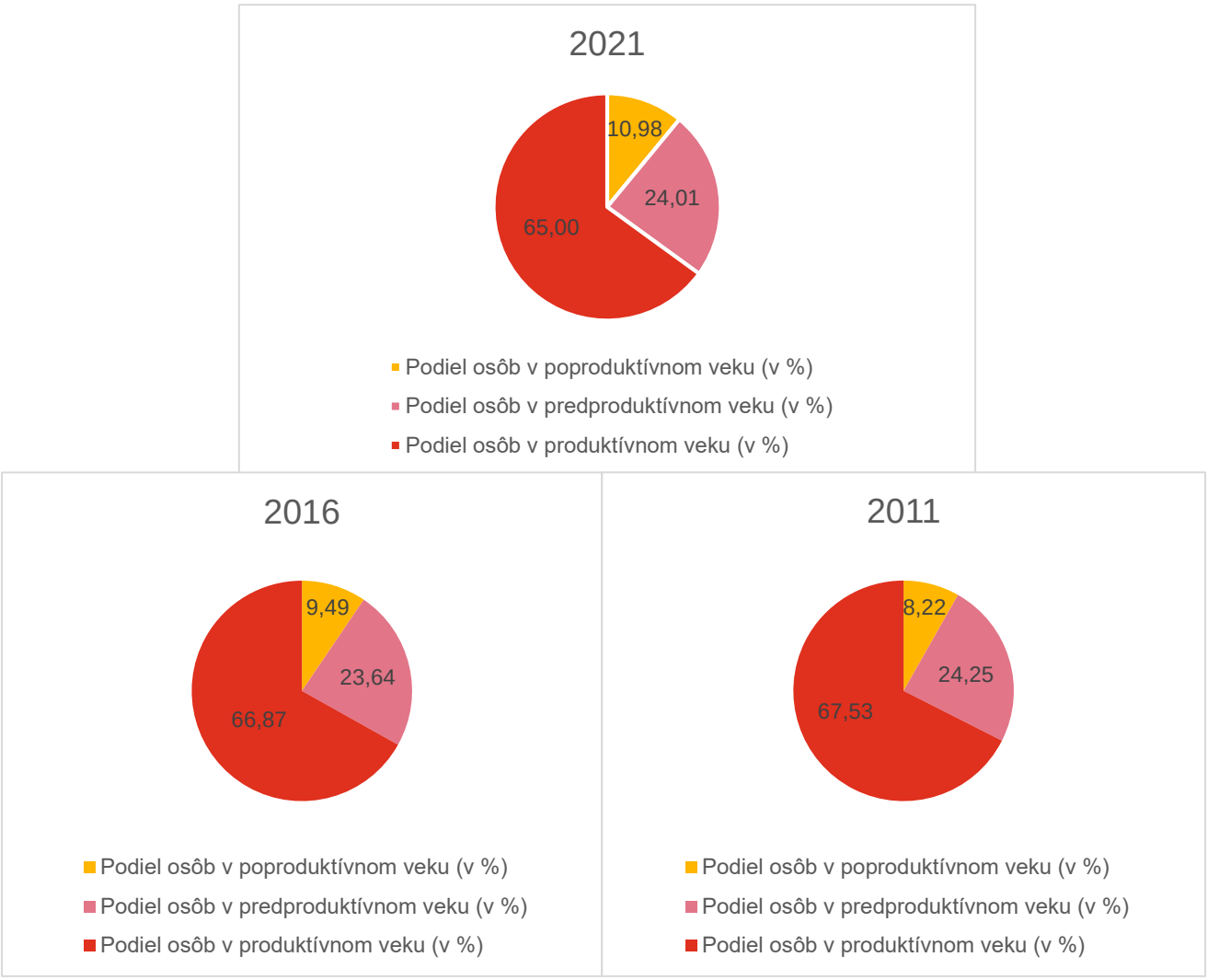

Okres Kežmarok je tvorený celkovo 41 územnosprávnymi jednotkami, ktoré možno ďalej rozčleniť na 38 obcí a 3 mestá. Územie okresu zahŕňa šesť obcí s počtom obyvateľov do 199, ďalej 9 obcí s počtom obyvateľov od 200 do 499, 7obcí s počtom obyvateľov od 500 do 999, 7 obcí s počtom obyvateľov od 1000 do 1999, 8 obcí (vrátane najmenšieho mesta okresu Kežmarok - Spišskej Starej Vsi) s počtom obyvateľov od 2000 do 4999 (Huncovce, Krížová Ves, Ľubica, Podhorany, Rakúsy, Stráne pod Tatrami a Toporec) a 4obce (vrátane 2miest) s počtom obyvateľov nad 5000. Ide o okresné mesto Kežmarok (16 268 obyvateľov), mesto Spišská Belá (6750

[3]) http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/vbd_dem/om7007rr/v_om7007rr_00_00_00_sk

obyvateľov) a obce Lendak (5422 obyvateľov) a Veľká Lomnica (5099 obyvateľov).[4]) Prevažná časť územia okresu je tvorená vidieckymi oblasťami.

Z hľadiska priestorového sociálno-ekonomického rozvoja je okres Kežmarok tvorený územiami MAS zahrňujúcimi 36 obcí. Kým niektoré MAS sú tvorené výlučne obcami okresu Kežmarok (ako napríklad Občianske združenie pre rozvoj regiónu Spiš, ktoré zahŕňa spolu 13 obcí okresu Kežmarok), iné MAS sú tvorené tak obcami okresu Kežmarok, ako aj obcami iných okresov [napríklad MAS Tatry Pieniny LAG, ktoré zahŕňa 23 obcí z okresu Kežmarok a 7 obcí z okresu Poprad (situovaných najmä v Zamagurí); poprípade MAS Pro Tatry, v ktorých väčšina obcí patrí pod okres Poprad a 3 obce sú v okrese Kežmarok (Mlynčeky, Stará Lesná, Veľká Lomnica)]. 2 obce okresu Kežmarok nie sú členmi žiadnej MAS (Stráne pod Tatrami, Vrbov).

Okres Kežmarok má vyššiu hustotu obyvateľov v porovnaní s priemernou hustotou obyvateľov PSK (na porovnanie, kým hustota obyvateľov Kežmarku je 117,43 obyv./km^2, priemerná hustota obyvateľov PSK je 90,08 obyv./km^2), na čom má podiel najmä veľkostná štruktúra obcí, t. j. zastúpenie väčších obcí a taktiež skutočnosť, že značnú časť obyvateľov okresu Kežmarok tvoria príslušníci MRK, ktorí žijú v koncentráciách. Táto hodnota je vyššia aj v porovnaní s celoslovenským priemerom, ktorého hodnota je 110,98 obyv./ km.^{2} Hustota obyvateľov je rátaná na základe údajov ŠÚSR k 31.03.2022.

Podľa prognóz vývoja stavu obyvateľstva do roku 2035[5]) sa predpokladá kontinuálny rast počtu obyvateľov na hodnotu 81 045 obyvateľov (na porovnanie, počet obyvateľov okresu Kežmarok je v súčasnosti na úrovni 75 169 obyvateľov).

Graf č. 4 Prognóza vývoja celkového počtu obyvateľstva v okrese Kežmarok[6])

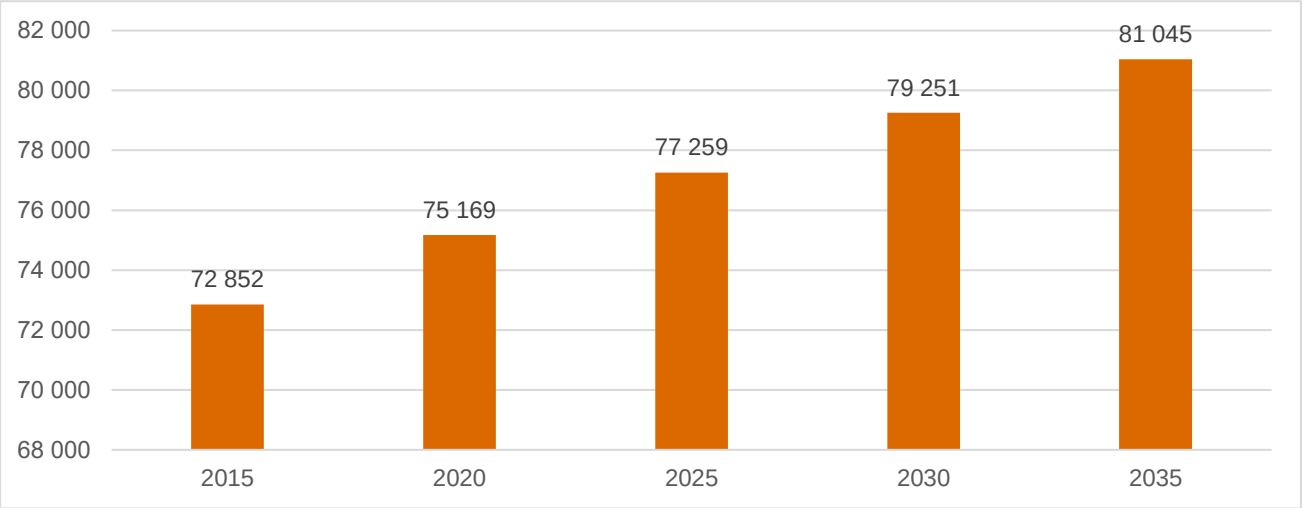

1.2 Nezamestnanosť

Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Kežmarok bola k 31.03.2022 (podľa údajov ÚPSVaR SR) na úrovni 17,35 %. V rámci PSK je okres Kežmarok jedným z okresov s najvyššou mierou nezamestnanosti. Disponibilný počet UoZ bol za obdobie ostatných 10 rokov najnižší na konci roka 2019 (t. j. pred vypuknutím pandémie COVID-19), a to na úrovni 4821 disponibilných UoZ. V rokoch 2020 a 2021 stúpol počet disponibilných uchádzačov o zamestnanie takmer na úroveň z rokov 2016 – 2017, kedy bol počet disponibilných uchádzačov 6089, resp. 5478 (údaj k 31.12.2016, resp. 31.12.2021). Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Kežmarok je dlhodobo tak nad priemerom PSK, ako aj nad celoslovenským priemerom. Vývoj miery evidovanej

[4]) http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7101rr/v_om7101rr_00_00_00_sk.
[5]) http://www.infostat.sk/vdc/pdf/Prognoza_okresy_SR_2035.pdf.
[6]) http://www.infostat.sk/vdc/pdf/Prognoza_okresy_SR_2035.pdf.

nezamestnanosti v okrese Kežmarok síce kopíruje vývoj nezamestnanosti v SR (a rovnako aj v PSK), avšak stabilne patrí medzi 3 okresy s najvyššou mierou evidovanej nezamestnanosti v SR.

Graf č. 5 Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Kežmarok v porovnaní so SR a PSK[7])

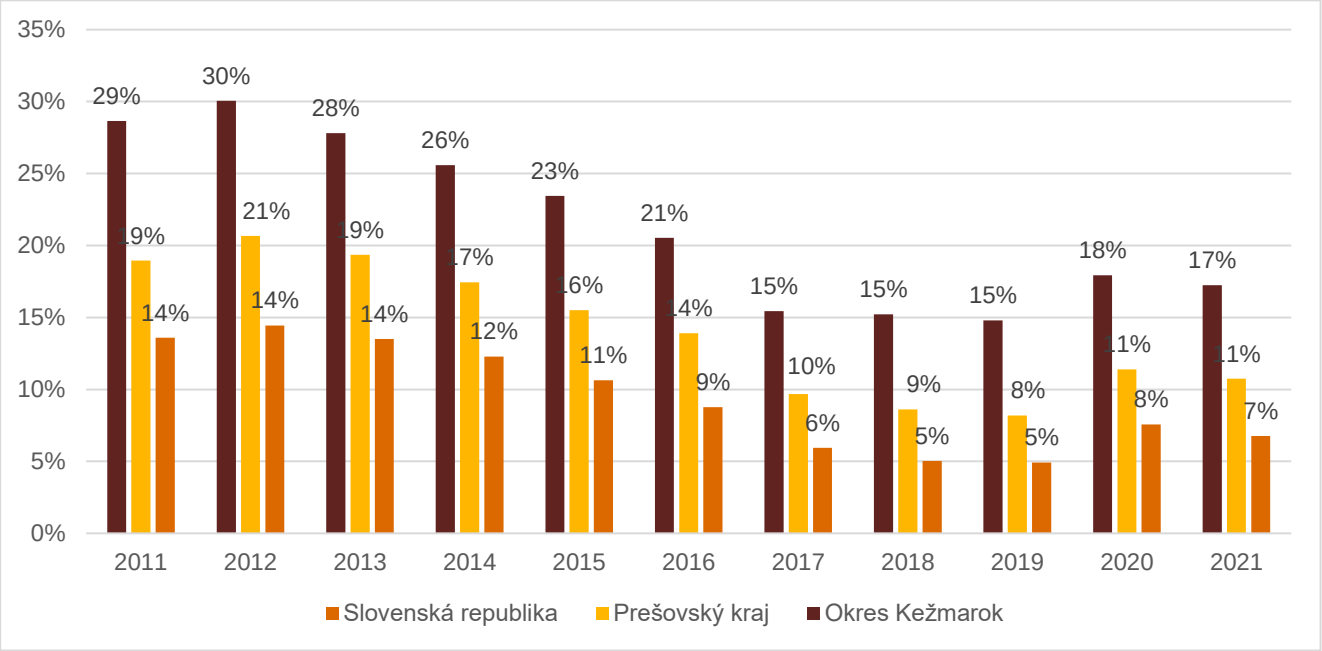

V posledných 5 rokoch (t. j. v rokoch 2016 - 2020, počas realizácie Akčného plánu) v okrese Kežmarok možno sledovať pokles miery evidovanej nezamestnanosti o 2,60 %, čo predstavuje mierne vyšší pokles, ako pokles miery evidovanej nezamestnanosti v PSK ako celku (2,52 %). Zároveň ide o vyšší pokles miery evidovanej nezamestnanosti aj v porovnaní s poklesom miery nezamestnanosti na celom území SR (napríklad pokles medzi rokmi 2016 – 2020 bol o 1,19 %). Z okresov PSK zaradených medzi NRO zaznamenali nižší pokles miery evidovanej nezamestnanosti v tomto období len okresy Sabinov a Vranov nad Topľou. Najnižšiu hodnotu za sledované obdobie dosiahla miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Kežmarok v roku 2019, a to 14,79 % a najvýraznejší pokles bol dosiahnutý medzi rokmi 2016 a 2017, a to 5,09 %. Medzi rokmi 2019 a 2020 však možno v okrese Kežmarok opätovne zaznamenať vyšší medziročný nárast miery evidovanej nezamestnanosti (o 3,14 %), ktorý je však porovnateľný s nárastom miery evidovanej nezamestnanosti v PSK a SR, a ktorý predstavuje nárast o 3,2 %, resp. 2,65 %. Ku koncu roka 2021 bol v okrese Kežmarok zaznamenaný mierny pokles nezamestnanosti o zhruba 0,59 %. V okrese Kežmarok, podobne, ako v PSK a SR, je dlhodobo vyššia evidovaná miera nezamestnanosti u žien ako u mužov, pričom tento rozdiel je porovnateľný s PSK a SR (rozdiel v miere zamestnanosti mužov a žien v roku 2021: Kežmarok - 1,9 %; PSK - 2,4 %; SR - 1,82 %).

Celkový počet zamestnaných v okrese Kežmarok vzrástol od roku 2009 do roku 2019 o 4133 evidovaných zamestnaných, čo predstavuje nárast o vyše 48 %. V dôsledku tejto skutočnosti sa okres Kežmarok zaraďuje na 6. miesto v náraste počtu evidovaných zamestnaných v sledovanom období medzi okresmi PSK. Pandémia COVID 19, však prispela k opätovnému poklesu počtu evidovaných zamestnancov aj v tomto okrese.

Z celkového počtu disponibilných UoZ (údaj k 31.03.2021) patrí do skupiny dlhodobo nezamestnaných občanov až vyše 55 % disponibilných UoZ. Aj v tomto ukazovateli sa radí okres Kežmarok medzi najhoršie okresy v rámci PSK, a rovnako aj medzi najhoršie okresy v rámci celého Slovenska (okresu Kežmarok patrí predposledné miesto v rebríčku evidencie dlhodobo nezamestnaných v rámci PSK a má 11. najvyšší podiel dlhodobo nezamestnaných v rámci SR).

[7]) http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/pr3108rr/v_pr3108rr_00_00_00_sk.

Mapa č. 1 Podiel dlhodobých UoZ na celkovom počte UoZ na konci roka 2021 (spracované MIRRI SR na základe údajov zo ŠÚSR)

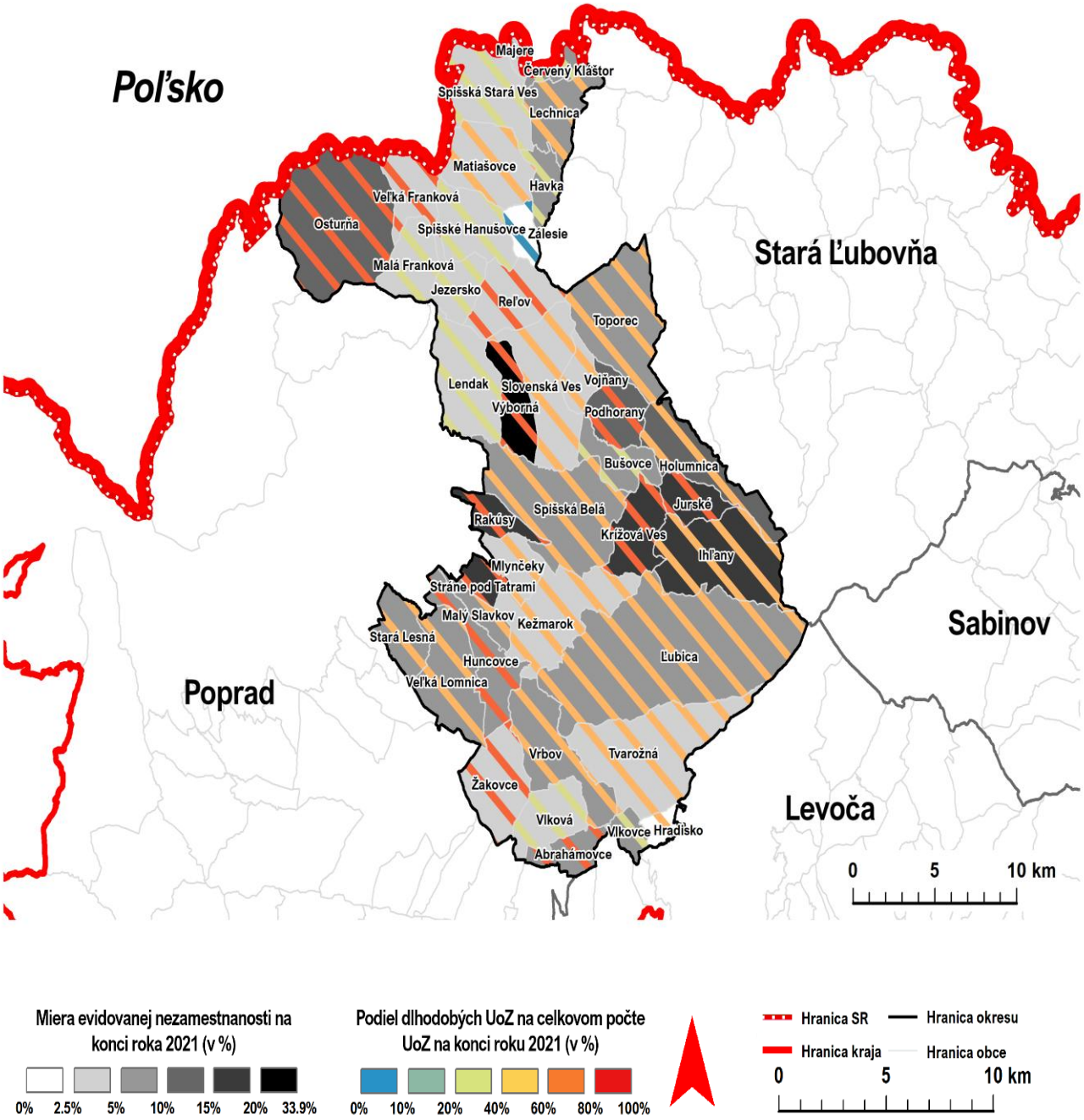

Z hľadiska vekovej štruktúry UoZ v súčasnosti (t. j. k 31.12.2021) dominujú najmä UoZ vo veku od 35 do 49 rokov (2079 disponibilných UoZ), ktorí tvoria viac ako 35,7 % z celkového počtu disponibilných UoZ.

Graf č. 6 Počet zamestnancov, UoZ a dlhodobo nezamestnaných UoZ v okrese Kežmarok[8])

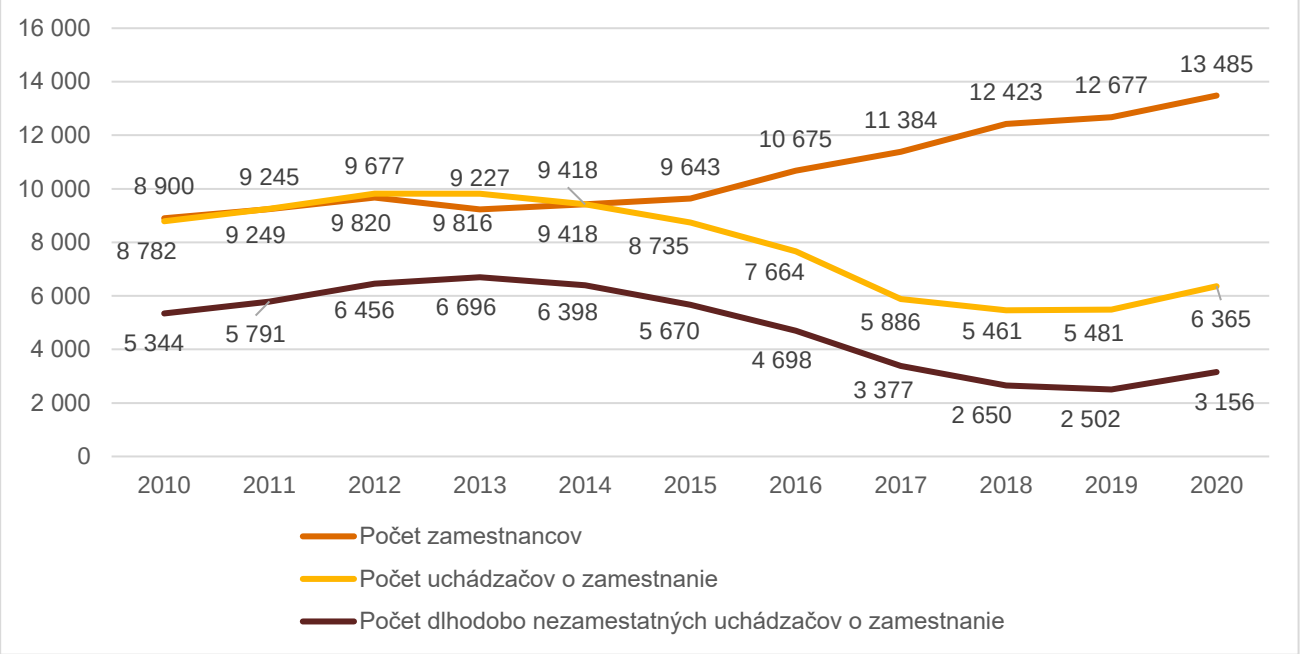

V roku 2020 možno v okrese Kežmarok pozorovať výrazný nárast počtu disponibilných UoZ vo veku nad 50 rokov, ktorých počet v súčasnosti dosahuje hodnotu 1473 osôb, čo je 25,3 % z celkového počtu UoZ v predmetnom okrese. Na strane druhej, tento podiel je stále pod priemerom PSK a SR. Horšia situácia je u mladých disponibilných UoZ vo veku 15 – 24 rokov, ktorí tvoria takmer 15 % z celkového počtu disponibilných UoZ, čím o takmer 2 % prekračujú podiel tejto vekovej skupiny UoZ v PSK a až o 4,5 % prekračujú podiel v SR.

Graf č. 7 Počet uchádzačov o zamestnanie podľa veku v okrese Kežmarok[9])

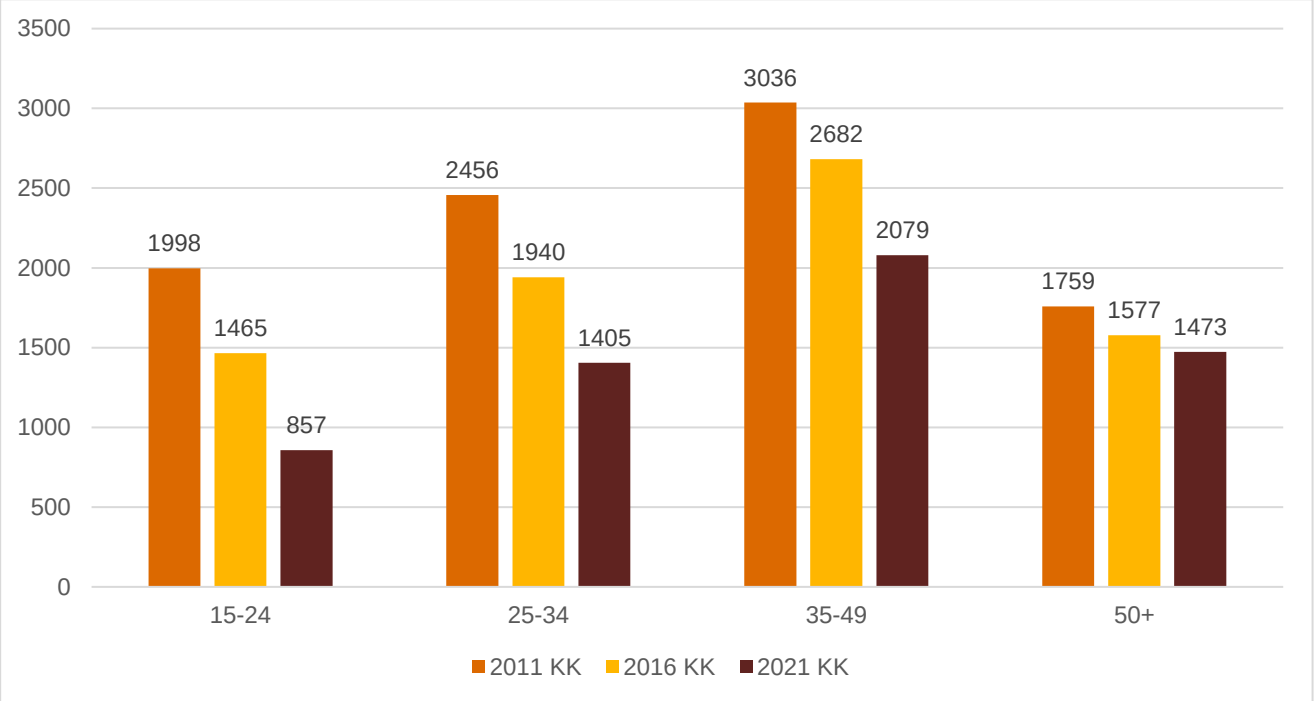

[8]) http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/pr3106rr/v_pr3106rr_00_00_00_sk

[9]) http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/pr3107rr/v_pr3107rr_00_00_00_sk.

1.3 Vzdelávanie

V rámci vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva okresu Kežmarok dominujú obyvatelia s úplným stredným vzdelaním s maturitou (v podiele 29,53 %), základným vzdelaním [v podiele 28,07 % (t. j. vyše 10 % nad celoslovenského priemeru)] a neúplným stredným vzdelaním [(t. j. učňovským a odborným vzdelaním bez maturity) v podiele 26,65 %].

V okrese sa nachádza 37 MŠ, v ktorých uskutočňuje predškolské vzdelávanie spolu 2430 detí. Na základe prepočtov individuálneho vzdelávacieho plánu, podľa údajov Registra fyzických osôb a Rezortného informačného systému Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (za rok 2018) v okrese Kežmarok navštevovalo predškolské zariadenia 74% 5-ročných detí, čím sa tento okres zaraďuje medzi najhoršie okresy v rámci SR. Podľa vyššie uvedených údajov sa v okrese Kežmarok nachádzajú nasledujúce obce s viac ako 10 chýbajúcimi miestami pre dosiahnutie plnej zaškolenosti 5-ročných detí – Podhorany (chýba 67 miest), Huncovce (chýba 28 miest), Ľubica (chýba 22 miest), Veľká Lomnica (chýba 20 miest), Stráne pod Tatrami (chýba 15 miest), Jurské (chýba 13 miest), Toporec (chýba 11 miest).

V sieti škôl je zaradených 20 plneorganizovaných základných škôl (všetky s vyučovacím jazykom slovenským), ktoré navštevuje spolu 8610 žiakov. Neplnoorganizovaných základných škôl je 10 a navštevuje ich spolu 463 žiakov.

Graf č. 8 Vývoj počtu žiakov v okrese Kežmarok v školskom roku 2016/2017 oproti školskému roku 2020/2021[10])

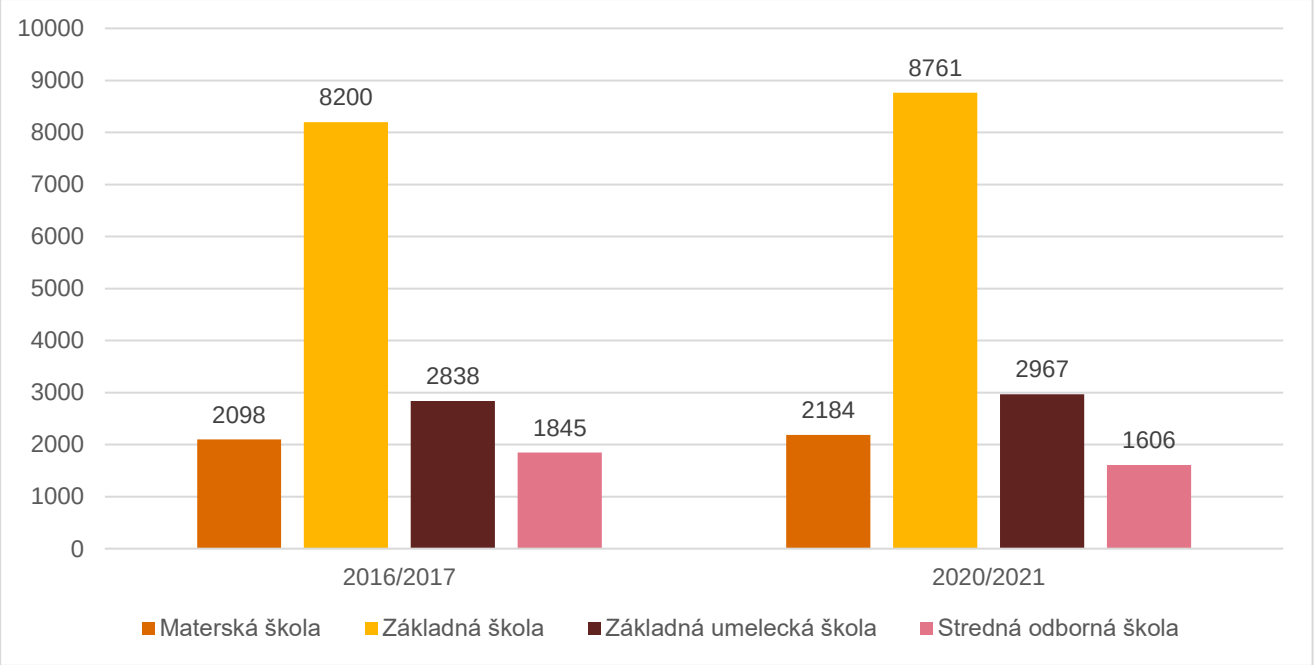

V rámci každoročne organizovaného celoslovenského testovania piatakov v predmetoch matematika a slovenský jazyk a literatúra sa v roku 2019 okres Kežmarok v predmete matematika umiestnil v spodnej časti pásma „Stredne vecne významne horšie ako národný priemer“ (išlo o 5. najhorší výsledok zo všetkých okresov v rámci SR). Obdobne, aj v testovaní piatakov z predmetu slovenský jazyk a literatúra sa okres Kežmarok umiestnil v spodnej časti pásma „Silne vecne významne horšie ako národný priemer“ (išlo o druhý najhorší

[10]) https://www.cvtisr.sk/cvti-sr-vedecka-kniznica/informacie-o-skolstve/statistiky/statisticka-rocenka-publikacia.html?page_id=9580.

výsledok zo všetkých okresov v rámci SR). Podiel žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia v okrese Kežmarok, ktorý sa pri testovaní sleduje je viac ako 5 %.

V okrese Kežmarok pôsobí 6 ZUŠ, a síce ZUŠ Antona Cígera Kežmarok; ZUŠ Petržalská, Kežmarok; Súkromná ZUŠ Rosnička; Červený Kláštor; ZUŠ Spišská Belá; ZUŠ Rakúsy a ZUŠ v Lendaku (ako súčasť spojenej školy – ZŠ, ZUŠ, MŠ).

V okrese Kežmarok pôsobí 7 stredných škôl, z toho 2 gymnáziá (1v Kežmarku a 1ako organizačná zložka Spojenej školy v Spišskej Starej Vsi), 4SOŠ (vrátane 1hotelovej akadémie) a 1 Stredná umelecká škola. Nenachádza sa tu ani 1 vysoká škola. Nachádza sa tu kontaktné miesto Vysokej školy ekonómie a manažmentu verejnej správy v Bratislave.

Najväčší podiel disponibilných UoZ z celkového počtu UoZ ku konci prvého kvartálu 2021 tvorila skupina obyvateľov s ukončeným základným vzdelaním, teda 2371 UoZ, čo je vyše 40 % z celkového počtu UoZ, pričom až takmer 21% (20,78%) UoZ nemalo ukončené ani základné vzdelanie (1210 UoZ). Podiel UoZ s nedokončeným základným vzdelaním a ukončeným základným vzdelaním tak tvorí až 61,5 % uchádzačov o zamestnanie. Významne zastúpenie má aj skupina UoZ s ukončeným stredným odborným vzdelaním, úplným stredným odborným vzdelaním a stredným všeobecným vzdelaním, t. j. 1763 UoZ, čo tvorí 30,28% UoZ.

Graf č. 9 Podiel UoZ podľa dosiahnutého vzdelania (údaje k 31.03.2022)[11])

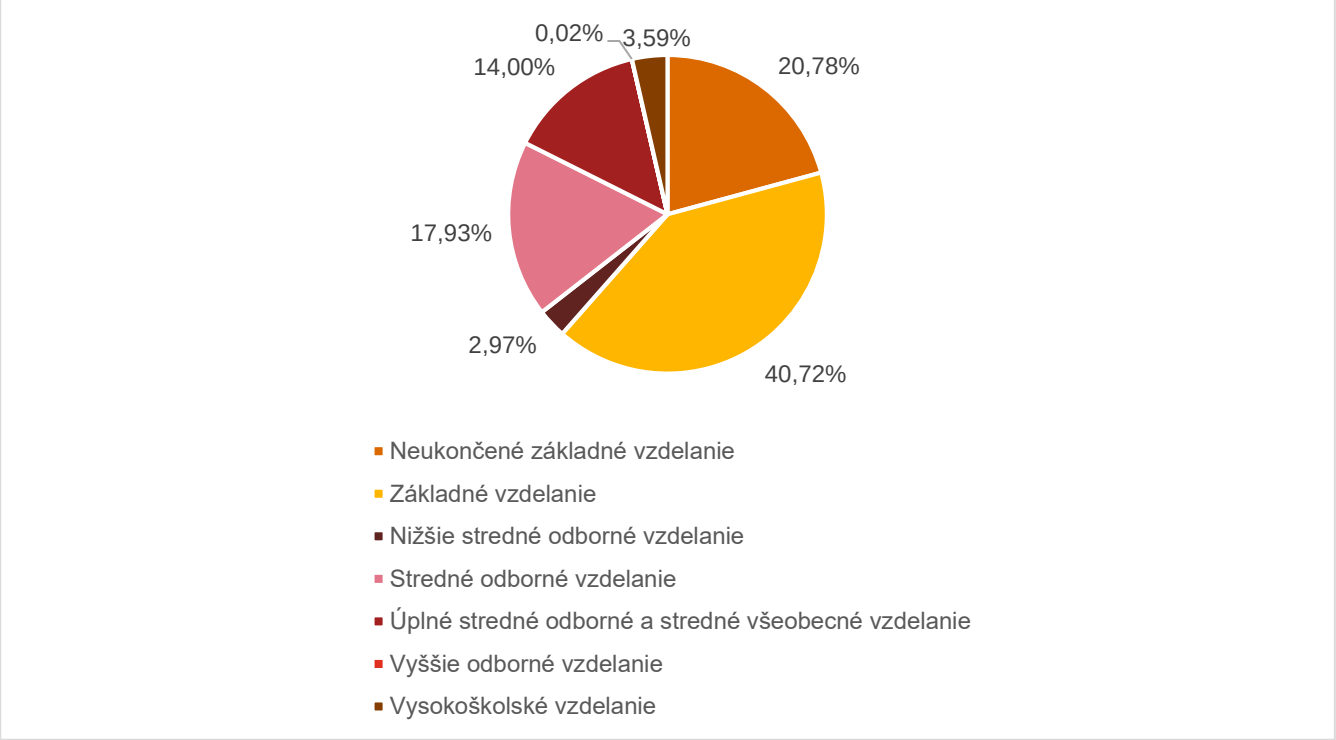

Ku koncu prvého kvartálu 2021 bolo z hľadiska odvetvovej klasifikácia ekonomických činností v okrese Kežmarok evidovaných najviac UoZ v oblasti verejnej správy (celkovo až 321 UoZ) a taktiež z odvetví:

a) priemyselná výroba (297 UoZ),
b) stavebníctvo (212 UoZ),
c) vzdelávanie (150 UoZ),
d) poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov (126 UoZ).

[11]) https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky/2022.html?page_id=1153450.

Graf č. 10 Štruktúra UoZ k 31.12.2021 podľa profesie vykonávanej bezprostredne pred zaradením do evidencie a štruktúra VPM podľa požadovanej profesie (podľa SK ISCO-08)[12])

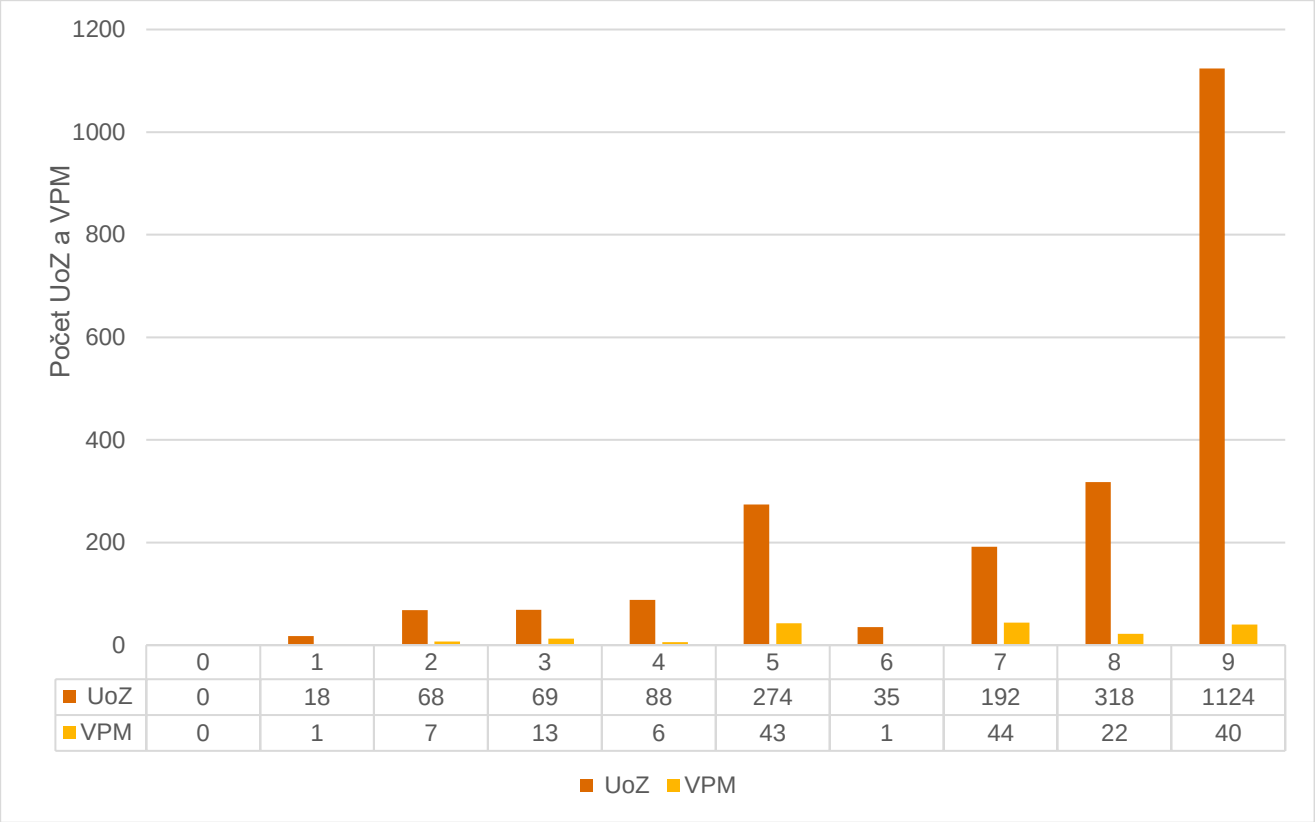

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
UoZ	0	18	68	69	88	274	35	192	318	1124
VPM	0	1	7	13	6	43	1	44	22	40

0	Príslušníci ozbrojených síl	5	Pracovníci v službách a obchode
1	Zákonodarcovia, riadiaci pracovníci	6	Kvalifikovaní pracovníci v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve
2	Špecialisti	7	Kvalifikovaní pracovníci a remeselníci
3	Technici a odborní pracovníci	8	Operátori a montéri strojov a zariadení
4	Administratívni pracovníci	9	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci

1.4 Podnikateľské prostredie a príjmy

Na konci roku 2020 pôsobilo na území okresu Kežmarok 1217 podnikov (5,3 % z celkového počtu podnikov evidovaných v PSK). Veľkosť podniku, z hľadiska počtu zamestnancov, bola evidovaná v 731 podnikoch, pričom 707 podnikov predstavovalo zamestnávateľov do 49 zamestnancov a 19 podnikov zamestnávateľov od 50 – 249 zamestnancov. V okrese Kežmarok v roku 2019 taktiež pôsobilo 5 veľkých spoločností s počtom zamestnancov nad 250, v rokoch 2020 a 2021 na území okresu pôsobia len 4 spoločnosti s počtom zamestnancov nad 250.

Priaznivou správou je, že počet podnikov v okrese Kežmarok každoročne rastie. Rovnako mierne stúpa aj počet fyzických osôb - podnikateľov, aj tak to však nezodpovedá celoslovenskému trendu.

Z hľadiska predmetu podnikania dominuje v štruktúre podnikateľského sektora veľkoobchod a maloobchod. Subjektov s činnosťou v oblasti veľkoobchodu a maloobchodu tvorí 18 % (232 subjektov),

[12]) https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne statistiky/2022.html?page_id=1153450.

subjektov s činnosťou v oblasti stavebníctva 16 % (214 subjektov) a subjektov s činnosťou v oblasti priemyslu (203 subjektov), čo tvorí 15% (203 subjektov).

Graf č. 11 Štruktúra podnikov podľa ekonomických činností podľa SK NACE Rev. 2 (hodnoty za rok 2021)[13])

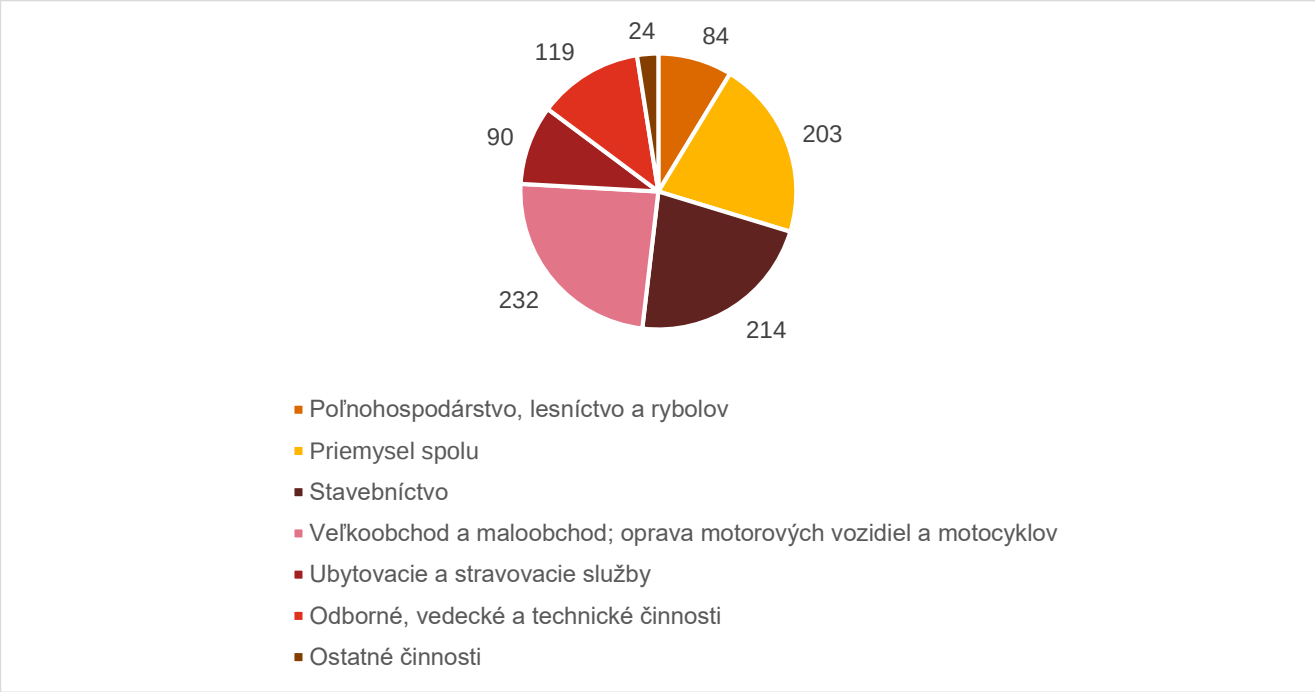

Postupne, v období rokov 2015 – 2018 prišli do okresu Kežmarok PZI spolu vo výške 172 miliónov EUR. Každoročne ide o sumu vo výške od 30 do 50 miliónov EUR. Napríklad v roku 2018 to bola suma vo výške 47,26 milióna EUR, čo predstavovalo 6,4 % z celkového stavu PZI v PSK. Okres Kežmarok je 1 z 5 okresov PSK, do ktorého pravidelne prúdia PZI.[14])

Najväčšou skupinou právnických osôb v riešenom území sú obchodné spoločnosti so 71,2 % zastúpením. Právnické osoby okresu tvoria 5,7% z celkového počtu právnických osôb pôsobiacich v kraji.

Ku koncu roka 2019 bolo na území okresu ekonomicky aktívnych 4612 súkromne podnikajúcich fyzických osôb, z toho 4386 fyzických osôb - podnikateľov. Samostatne zárobkovo činné osoby pôsobia najmä v priemyselnej výrobe, veľkoobchode a maloobchode, stavebníctve, poľnohospodárstve.

Priemerná nominálna mzda zamestnancov v okrese bola v roku 2019 na úrovni 949 EUR, pričom išlo o siedmu najnižšiu priemernú nominálnu mzdu v PSK. Celoslovenský priemer bol o 317 EUR vyšší. Priemerná nominálna mzda v okrese Kežmarok je v súčasnosti na úrovni 75% z celoslovenského priemeru. Aj keď priemerná nominálna mzda zamestnancov v okrese Kežmarok neustále rastie porovnateľným tempom, ako v PSK, či SR, rozdiel v absolútnych hodnotách je stále citeľný.

V okrese Kežmarok evidujeme (údaj z roku 2019) 28 priemyselných závodov s 20 a viac zamestnancami. Tento počet sa v okrese dlhodobo pohybuje okolo počtu 25 - 30. V súčasnosti je v okrese 10 nosných najväčších zamestnávateľov. Medzi najvýznamnejšie priemyselné podniky patrí Hengstler, s. r. o. cca 350 zamestnancov (so zameraním na výrobu a predaj elektronických a elektrotechnických súčiastok a prístrojov), TESCA, s. r. o. 250 zamestnancov (so zameraním na výrobu motorových dielov), Treves Slovakia, s. r. o. 220 zamestnancov (so zameraním na výrobu plastu a poťahov pre automobilový priemysel), Plastiflex Slovakia, spol. s r. o. 215 zamestnancov (so zameraním na výrobu plastových produktov), Deltrian, s. r. o. 197

[13]) http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/og3002rr/v_og3002rr_00_00_00_sk.
[14]) https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/statistika-platobnej-bilancie/priame-zahranicne-investicie.

zamestnancov (so zameraním na výrobu plastových produktov), C.I.M.A. Slovakia, s. r. o. Spišská Belá 99 zamestnancov (so zameraním na kovovýrobu, výrobu z plastov a gumy). V Zamagurí sa nachádza významný priemyselný podnik Zastrova, a. s., ktorý zamestnáva 159 zamestnancov, a ktorý je zameraný na vývoj, výrobu, montáž a opravu koľajových vozidiel, ich dielov a podzostáv. Z poľnohospodárskych podnikov sú významné podniky Podtatranská hydina, a. s., ktorý zamestnáva 308 zamestnancov, a ktorý sa zameriava na výrobu a spracovanie hydiny a vajec a Tatranská mliekareň, a. s., ktorá zamestnáva 282 zamestnancov, a ktorá sa zameriava na spracovanie kravského mlieka a výroba mliekarenských výrobkov. Hrubý obrat priemyselných závodov v okrese kontinuálne rastie, až na niekoľko výnimiek.

V okrese sa nenachádzajú ložiská nerastných surovín.

Kežmarok má oproti najprodukčnejším poľnohospodárskym regiónom Slovenska približne o 500 metrov vyššiu nadmorskú výšku, čo sa prejavuje v priemere o 4 stupne nižšiu priemernú ročnú teplotu. Objem zrážok v okrese je vyšší ako slovenský priemer. Poloha, svahovitosť terénu a kvalita pôdy je v okrese Kežmarok horšia, ako v najprodukčnejších okresoch Slovenska, čo sa negatívne prejavuje na horších výsledkoch v rastlinnej výrobe. Úrody obilnín sú v okrese Kežmarok nižšie ako slovenský priemer. Na druhej strane úrody zemiakov v okrese konvergujú k úrodám v najproduktívnejších slovenských poľnohospodárskych okresov. V súčasnosti sa však zemiaky v Kežmarku ako aj na celom Slovensku pestujú na relatívne malej ploche v porovnaní s obilninami.

V okrese Kežmarok tvorí orná pôda približne polovicu rozlohy poľnohospodárskej pôdy, druhú polovicu tvoria lúky a pasienky. V najproduktívnejších okresoch Slovenska tvorí orná pôda okolo 90 percent poľnohospodárskej pôdy. S produkčnými podmienkami taktiež súvisí skutočnosť, že približne 87 % obhospodarovanej plochy v okrese Kežmarok je zaradenej do kategórie plôch s prírodnými prekážkami (ANC). Farmárom hospodáriacim na ANC sú poskytované dotácie z Programu rozvoja vidieka na dorovnanie znevýhodnenia vyplývajúceho zo zníženej produktivity výroby. Poľnohospodári v Kežmarku sú vo väčšej miere zameraní na ekologické poľnohospodárstvo a živočíšnu výrobu.

V štruktúre živočíšnej výroby okresu Kežmarok dominuje počtom chov hovädzieho dobytka. Intenzita chovu hovädzieho dobytka je pod priemerom Slovenska, ale v ostatných rokoch sa zvyšuje a rýchlo konverguje k priemeru SR. Podobne je v okrese Kežmarok väčšia intenzita chovu oviec a ošípaných. Napriek tomu, že intenzita chovu hovädzieho dobytka, ošípaných a oviec bola v r. 2017 vyššia v okrese Kežmarok, poľnohospodári v najprodukčnejších regiónoch dosahujú lepšie produkčné ukazovatele živočíšnej výroby. Podniky v produktívnejších regiónoch majú taktiež lepšiu dojivosť, predaj mlieka i predaj dobytka na jatočné účely.

Obhospodarovaný lesný pôdny fond je v mladých vekových štruktúrach, v rubných dobách nie je viac ako 10 % obhospodarovaného lesného pôdneho fondu. Z hľadiska drevinového zloženia, dominanciu má prevažne smrek, ktorý je atakovaný biotickými i abiotickými škodcami. V minulom období 2006 – 2014 počas 3 najsilnejších víchric, ktoré postihli územie Slovenska boli porasty územia okresu Kežmarok výrazne poškodené, čo spôsobuje, že malé spoločenstvové podniky sú ekonomicky ohrozené, keďže hlavný ich hlavným zdrojom príjmu sú príjmy z predaja dreva, ktorého podiel významne klesá. Taktiež sú zaznamenané aj likvidácie pozemkových spoločenstiev. Z lesov v tomto území prevládajú ihličnaté lesy, ktoré tvoria až 96 % zásoby drevnej hmoty. Lesy sú rozdelené na lesné hospodárske celky a lesné celky, na ktorých sú vypracované Programy starostlivosti o les na spravidla 10 ročné obdobie. Obhospodarovateľ lesa je povinný zabezpečiť hospodárenie podľa programu starostlivosti o lesy. V jednotlivých lesohospodárskych celkoch je platnosť rôzna, začína 2012, 2015 a 2017.

Podniková štruktúra - obhospodarovatelia lesov (právnická osoba alebo fyzická osoba, ktorá hospodári na lesných pozemkoch):

1. Štátni obhospodarovatelia (Lesy Slovenskej republiky, š.p., Lesy TANAP, príspevková organizácia, Vojenské lesy a majetky, Pliešovce),

2. Neštátni obhospodarovatelia (súkromní, spoločenstevní, družstvá, cirkevné organizácie, obce).

Lesné aj nelesné pozemky majú potenciál na tvorbu a využívanie obnoviteľných zdrojov a pri rešpektovaní environmentálnych limitov môžu zohrávať významnejšiu úlohu v hospodárskom rozvoji, zamestnanosti a prosperite okresu, najmä jeho vidieckych oblastí.

1.5 Migrácia

Migrácia z okresu Kežmarok zaznamenáva z dlhodobého hľadiska negatívny trend. Mimo hraníc okresu sa každoročne sťahuje väčší počet ľudí, než do okresu prichádza. V období posledných desiatich rokov (2010-2020) v dôsledku migrácie klesol počet obyvateľov okresu Kežmarok o 645 obyvateľov.

Tento trend celkovo kopíruje situáciu v PSK. Z okresu sa sťahujú najmä mladí ľudia v produktívnom veku. Najčastejšie odchádzajú ľudia do hlavného mesta Slovenskej republiky, či do zahraničia – štátov EÚ a Veľkej Británie.

Graf č. 12 Vývoj migračného salda v okrese Kežmarok v období rokov 2011 -2021[15])

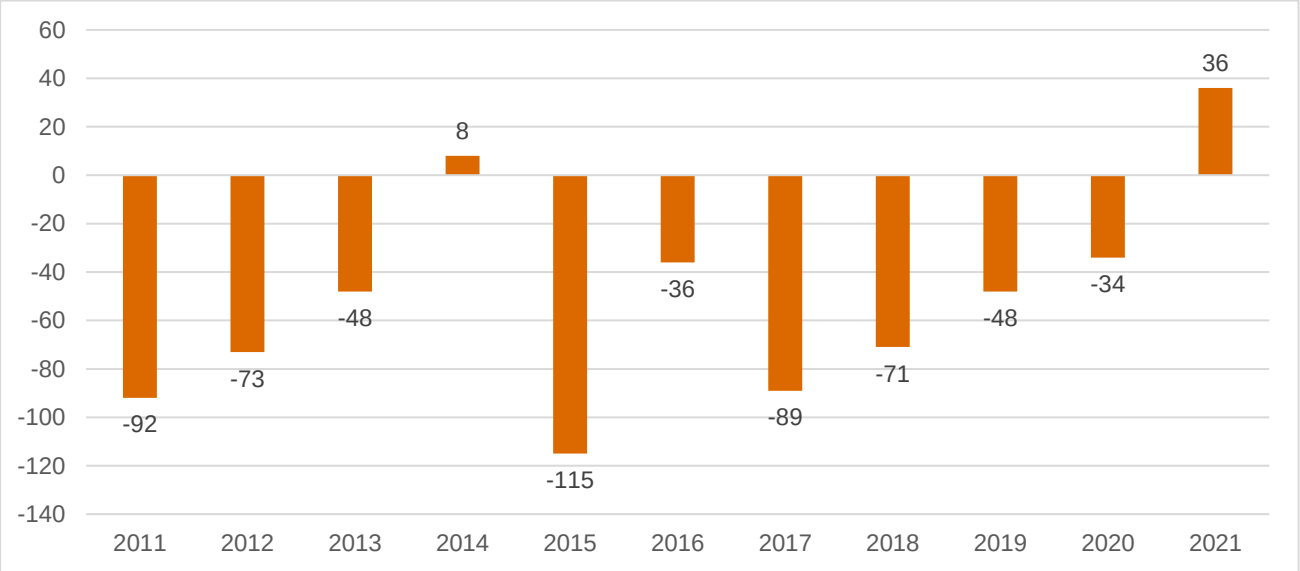

Migrácia medzi okresmi a krajmi sa do veľkej miery negatívnym spôsobom viaže aj na vlastníctvo nehnuteľností. V tejto oblasti je Slovenská republika krajinou s (na európske pomery) nadmerným podielom nehnuteľností v osobnom vlastníctve. V rámci krajín EÚ je Slovensko s podielom 90.9% treťou krajinou v poradí s najvyšším podielom obydlí v osobnom vlastníctve.

Na základe uvedených skutočností je možné konštatovať, že migrácia osôb v produktívnom veku mimo hraníc z okresu prebieha v neustále sa zvyšujúcej miere, a to aj napriek významnej prekážke v podobe vlastníctva nehnuteľností v týchto okresoch. Ďalšie informácie k tejto téme sú uvedené v časti bývanie a infraštruktúra.

1.6 Dopravná infraštruktúra

Okres Kežmarok sa nachádza v severozápadnej časti PSK, pri hranici s Poľskom (Kežmarok je od Prešova vzdialený 78 km a od Bratislavy 341 km). Dopravnou tepnou je cesta I. triedy I/66 vedúca z Popradu (najbližšie napojenie na diaľnicu) cez Kežmarok, Spišskú Belú do Poľska (hraničné priechody Jurgow-Podspády a Tatranská Javorina – Lysá Poľana – v okrese Poprad). V Spišskej Belej sa cesta I. triedy rozvetvuje a druhá

[15]) http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7106rr/v_om7106rr_00_00_00_sk.

vetva I/77 pokračuje v smere do Starej Ľubovne a následne do Bardejova, či Prešova. Priamo v okrese je 1 cestný hraničný priechod: Lysá nad Dunajcom – Niedzica. Tieto cesty majú z hľadiska rozvoja okresu najväčší význam.

Doprava na území okresu Kežmarok sa uskutočňuje po cestnej sieti a po železnici. Ostatné druhy dopravy sú využívané len výnimočne (napríklad spojenie prostredníctvom medzinárodného letiska Poprad). Splavovanie rieky Dunajec je využívané najmä v rámci aktivít cestovného ruchu.

Z ciest II. triedy má nadregionálny význam cesta II/542 vedúca do okresu Spišská Stará Ves a cesta II/543 vedúca zo Spišskej Starej Vsi popri rieke Dunajec do Červeného Kláštora a ďalej až do Starej Ľubovne. Cesty III. triedy sú charakteristické nevhodným výškovým a smerovým vedením, nekvalitným, opotrebovaným povrchom (kontaktnou vrstvou) a zanedbanou údržbou.

Problémom okresu je absencia diaľnic a rýchlostných komunikácií (výstavby ktorých v súčasnosti nie je plánovaná). Na južnej hranici okresu síce okresom oficiálne prechádza 1,129 km diaľnice D1, tento úsek však nemá z hľadiska potrieb okresu význam. Napojenie na diaľnicu (najmä okresného mesta) nie je zložité (len 11 km po ceste I. triedy), väčším problémom je spojenie najmä severnej časti okresu (Spišská Stará Ves), kam vedie len cesta II. triedy. Problémom je taktiež aj stav ciest 1. triedy, a to či už pre zlý technický stav, šírkové pomery, ktoré sú na viacerých úsekoch nedostatočné, alebo smerové pomery, ktoré sú náročné z dôvodu pestrého reliéfu krajiny.

Železničná sieť v okrese je tvorená železničným ťahom Poprad – Plaveč a železničným ťahom z Veľkej Lomnice do Tatranskej Lomnice. Práve železnica je príležitosťou pre rozvoj okresu v oblasti priemyslu a výroby.

Cestná sieť okresu je tvorená cestami I. II. a III triedy, s celkovou dĺžkou 213,273 km. Cestnú sieť v okrese Kežmarok tvorí 30,867 km ciest I. triedy, 57,282 km ciest II. triedy a 123,995 km ciest III. triedy a 1,129 km diaľnic. Hustota cestnej siete je 0,338 km/km2.

Tabuľka č. 1 Stav ciest v okrese podľa triedy cesty[16])

Trieda cesty	Dĺžka ciest (km)	Veľmi dobrý (km)	Dobrý (km)	Vyhovujúci (km)	Nevyhovujúci (km)	Havarijný (km)	Nevyhovujúci, alebo havarijný (km)	Nevyhovujúci, alebo havarijný (%)
I.	30,867	16,253	0,18	0	14,434	0	14,434	46,76
II.	57,544	22,924	13,884	8,603	12,102	0,031	12,133	21,08
III.	124,20	65,907	10,048	14,954	29,107	4,184	33,291	26,80

V okrese sa nachádza veľké množstvo značených cyklotrás. Kežmarok je jedným z okresov s najhustejšou sieťou cyklotrás na Slovensku. Časť cyklotrás vedie po cestách II. či III. triedy, väčšina vedie po lesných (spevnených aj nespevnených) cestách. Značené cyklotrasy prepájajú takmer všetky obce okresu.

[16]) Slovenská správa ciest, https://www.ssc.sk/files/documents/shv/hl_prehl_ciest-2020.pdf.

1.7 Cestovný ruch

Atraktívna príroda a kvalitné životné prostredie vytvárajú vhodné podmienky pre cestovný ruch, rekreáciu a turistiku. V sieti cestovného ruchu je k dispozícii vyše 4100 lôžok, je vybudovaná sieť lyžiarskych vlekov, turistických a cykloturistických trás, ktoré sú lokalizované po celom území okresu.

Najvýznamnejšími prírodnými atrakciami v okrese sú:

- Pieninský národný park (PIENAP),
- prielom Dunajca so splavom na drevených pltiach (1.5. - 30.10.),
- Levočské vrchy a vojenský obvod Javorina,
- Chodník korunami stromov v Bachledovej doline (na hranici okresu),
- prírodné kúpele Smerdžonka,
- termálne kúpalisko Vrbov,
- pohorie Spišská Magura.

Kultúrny a historický potenciál okresu:

- Červený Kláštor a legenda o Cypriánovi,
- evanjelická cirkev v Kežmarku a vzdelanosť (ev. lýceum s knižnicou, UNESCO drevený ev. artikulárny kostol, nový ev. kostol s hrobkou I. Thokolyho),
- David Frohlich z Kežmarku - autor prvej systematickej geografie v Uhorsku, autor prvého známeho výstupu na tatranský štít (1615),
- neskorogotický mestský hrad Kežmarok s prepojením na remeslá (15.storočie),
- ľudová architektúra v prírode - zrubové domy Zamaguria – obec Osturňa – živý skanzen,
- tradičné podujatie v Kežmarku Európske ľudové remeslo (EĽRO) s návštevnosťou 50 tis. Ľudí, Festival študentského remesla organizátor: Súkromná spojená škola, Biela voda a nezisková organizácia Biela voda, n. o., Literárny Kežmarok pre mladých začínajúcich autorov – najstaršia autorská literárna súťaž pre deti a mládež na Slovensku,
- Spišský zemiakarský jarmok v Spišskej Belej,
- bylinkárstvo v Zamagurí,
- folklór Zamaguria, folklórne festivaly - Zamagurské folklórne slávnosti, Stretnutie goralov,
- Kaštieľ Strážky je národná kultúrna pamiatka nachádzajúca sa v meste Spišská Belá, v miestnej časti Strážky. V kaštieli sa nachádzajú stále expozície približujúce najmä dielo Ladislava Mednyánszkeho, portrétnu tvorbu na Spiši, zbierky historickej knižnice a mobiliár kaštieľa,
- Bazilika minor svätého Kríža v Kežmarku (neskorogotický rímskokatolícky farský kostol),
- *RAMAGU, o. z.* - nezávislé kultúrne centrum, kultúra pre región Pienin a Zamaguria, Slov. nár. povstania 30/59, 06101 Spišská Stará Ves.

Ubytovacie zariadenia v okrese Kežmarok tvoria až 17 % z celkového počtu ubytovacích zariadení v PSK. Na základe údajov ŠÚSR za rok 2020, z celkového počtu návštevníkov ubytovacích zariadení v kraji tvorili návštevníci v okrese Kežmarok 11% ubytovaní. V okrese sa nachádza 140 ubytovacích zariadení s celkovou kapacitou lôžok 4110 (11 % z lôžok v PSK). Počet návštevníkov v týchto zariadeniach bol v roku 2020 (v absolútnych číslach) 72 598 osôb. Počet prenocovaní návštevníkov bol 208 193.

Z hľadiska kapacít a výkonov ubytovacích zariadení možno konštatovať, že vzhľadom na veľkosť okresu Kežmarok je cestovný ruch v porovnaní s ostatnými okresmi PSK rozvinutý lepšie, vzhľadom na veľký potenciál v oblasti cestovného ruchu, existuje však aj veľký priestor na jeho zlepšenie. Podiel výkonov ubytovacích zariadení v okrese Kežmarok na celkových výkonoch kraja je v súčasnosti na úrovni 11 % (zatiaľ čo napríklad počet obyvateľov tvorí cca 9 % počtu obyvateľov kraja). Podiel stúpol aj v „pandemickom“ roku 2020 – úbytok hostí bol v porovnaní s PSK ako celkom menej markantný.

Graf č. 13 Počet a podiel návštevníkov ubytovacích zariadení okresu na počte v kraji v %[17])

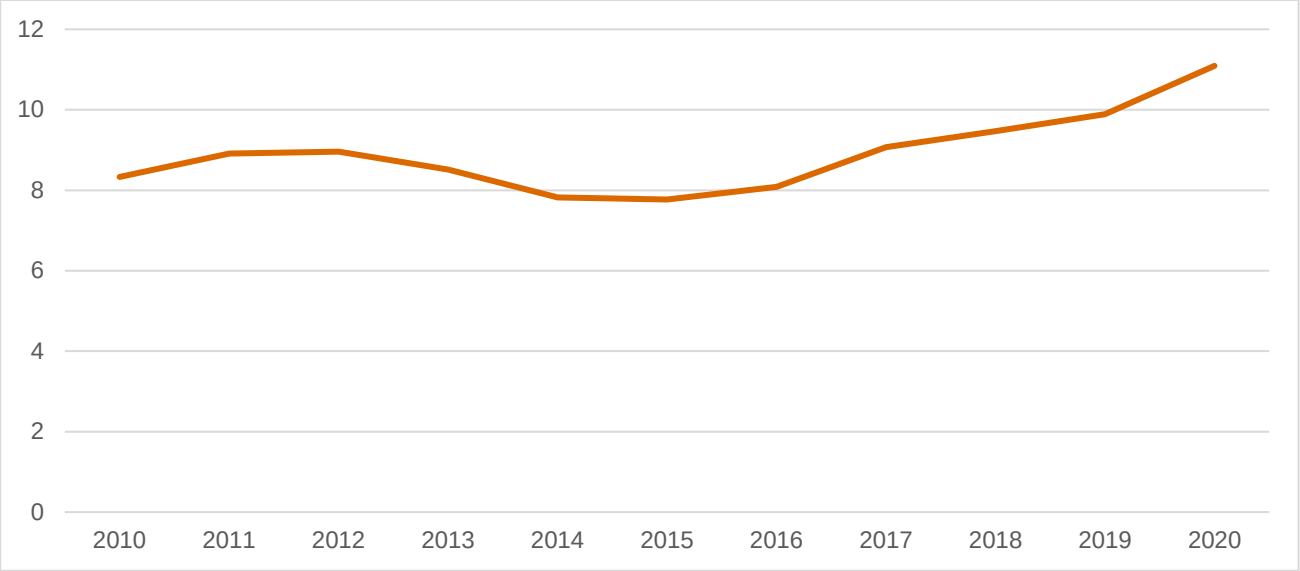

Návštevnosť začala postupne rásť, a to od roku 2014, avšak v roku 2020 sa aj vplyvom pandémie prepadla na najnižšiu hodnotu za posledných 5rokov, čo bolo pravdepodobne spôsobené výpadkom zahraničnej klientely.

Graf č. 14 Počet návštevníkov ubytovacích zariadení v okrese Kežmarok[18])

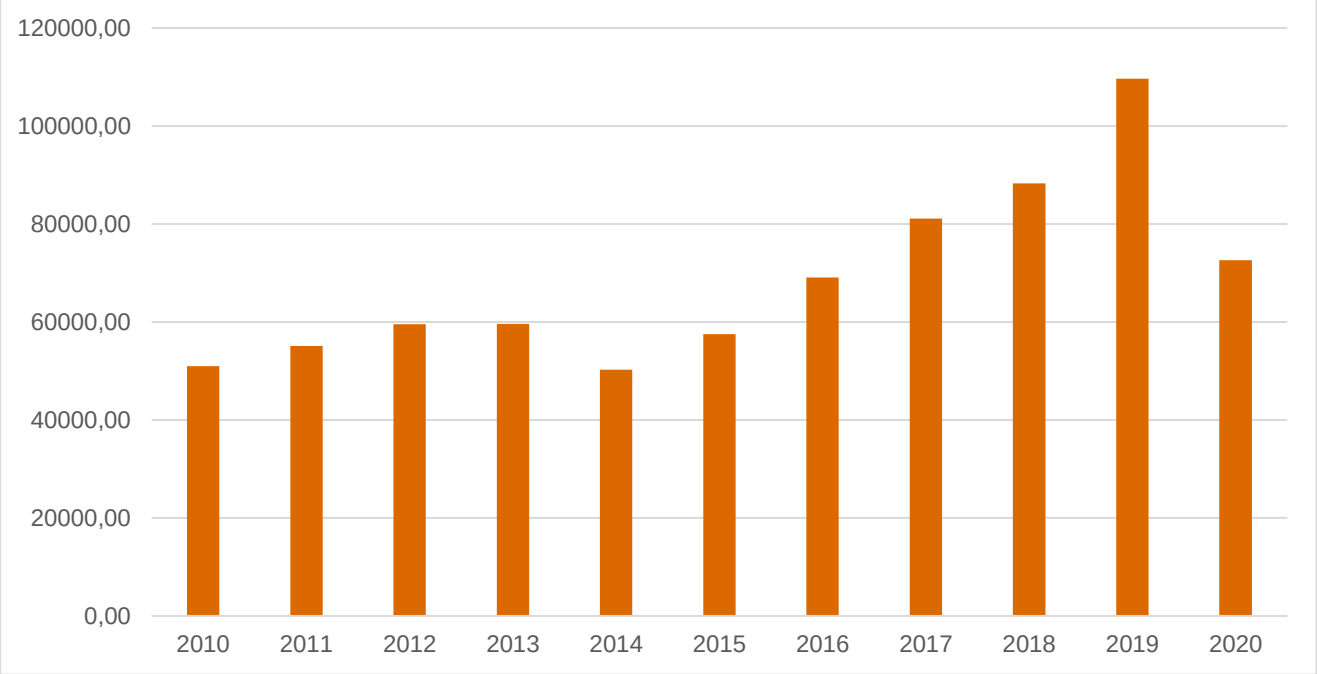

[17]) http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/cr3002rr/v_cr3002rr_00_00_00_sk.
[18]) http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/cr3002rr/v_cr3002rr_00_00_00_sk.

1.8 Bývanie a infraštruktúra

Domácnosti v PSK vykazujú na základe zisťovaní EU SILC nadpriemerný podiel výdavkov na bývanie (z celkových čistých výdavkov) v porovnaní s priemerom SR. Rovnako aj v tejto oblasti platí tzv. „slovenský“ trend zvyšovania podielu obydlí v osobnom vlastníctve.

Na území okresu prevláda zástavba rodinných domov s jedným bytom. Byty v týchto domoch tvoria až 48,7 % podiel na všetkých bytoch. Druhú najväčšiu skupinu tvoria bytové domy s troma a viacerými bytmi. V okrese Kežmarok sa ich nachádza v týchto budovách 37,7 % bytov. Neobývané byty tvoria 7,5 % z celkového počtu bytov v okrese, čo je o 1 % viac oproti celkovej bytovej situácii v PSK. Bytov v budovách s jedným bytom je neobývaných až 11,5 %.

Zásobovanie pitnou vodou z verejných vodovodov zabezpečuje v okrese Podtatranská vodárenská spoločnosť, a.s. so sídlom v Poprade. V súčasnosti v okrese nie je problém so zásobovaním pitnou vodou. Využívaný je Spišsko-podtatranský skupinový vodovod. K verejnému vodovodu vybudovanému v okrese Kežmarok malo (podľa údajov z roku 2019) 80,3 % obyvateľov, čo je mierne pod úrovňou priemeru pokrytia vodovodom v PSK (81,9 %). Miera pripojenosti k vodovodu v slovenskej republike je 89,5 %.

V rámci okresov PSK vykazuje okres Kežmarok 5. najvyššiu úroveň napojenia na verejnú kanalizáciu. Na verejnú kanalizáciu s čističkou odpadových vôd bolo v roku 2019 pripojených 67,9 % obyvateľov okresu, čo je len o 1,5 % menej oproti miere pripojenosti v PSK, a o 1 % menej oproti miere pripojenosti populácie v rámci SR.

1.9 Marginalizované komunity

V okrese Kežmarok možno (podľa sčítania obyvateľov domov a bytov 2011) nájsť okrem majoritného obyvateľstva s podielom 79,15%, taktiež aj zastúpenie rómskej komunity s podielom 11,46 % obyvateľov.

Na základe kvalifikovaného odhadu z Atlasu rómskych komunít 2019 je rómske obyvateľstvo v okrese Kežmarok zastúpené podielom 25,6 % (19 235 obyvateľov), pričom 23,7 % obyvateľov okresu žije v takzvaných MRK. Ide o lokality v ktorých žijú obyvatelia kategorizovaní ako Rómovia, v podmienkach koncentrovanej chudoby, čo znamená depriváciu v oblasti typu a kvality bývania, pokrytia základnou infraštruktúrou ako aj dostupnosti verejných služieb.

Mapa č. 2 Podiel rómskeho obyvateľstva na obyvateľstve okresov SR (podľa Atlasu rómskych komunít 2019)

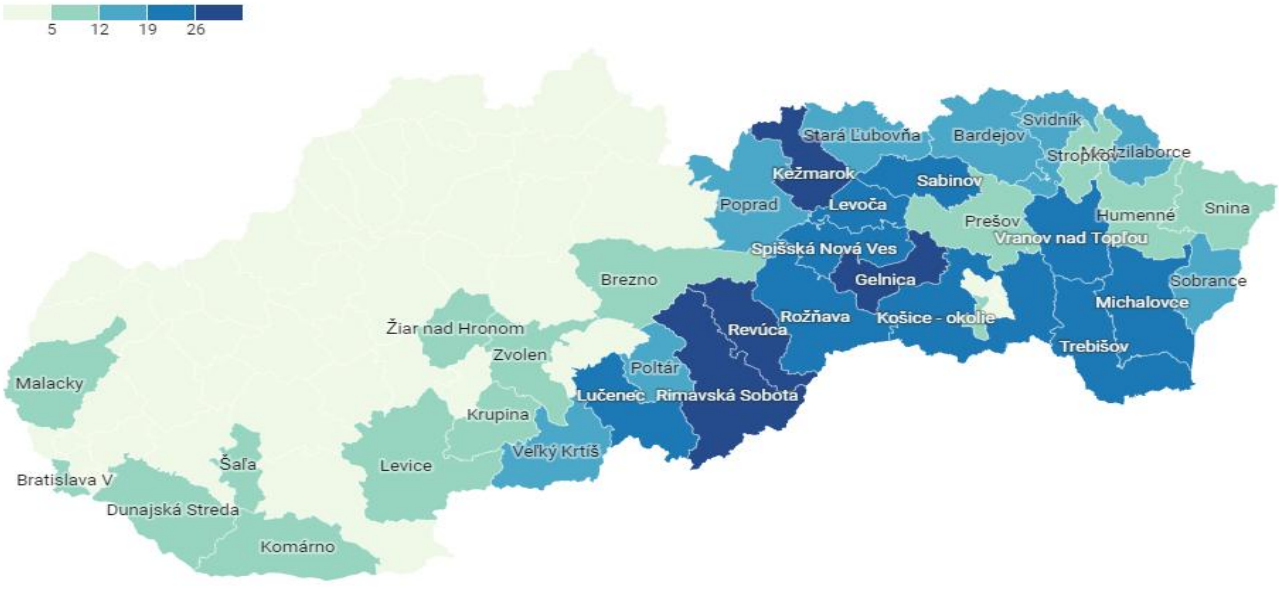

Z celkového počtu 41 územných jednotiek okresu bolo do Atlasu rómskych komunít zaradených 19 (17 obcí a mestá Kežmarok a Spišská Stará Ves), čo indikuje že vyše 46 % sídel v okrese Kežmarok disponuje časťami, ktoré sú na tom z hľadiska dostupných indikátorov kvality života ešte horšie, ako je štandardom u ich bežných obyvateľov. Z uvedených 41 miest a obcí je takmer 1/3 (t. j. 13) takých, kde má rómske obyvateľstvo zastúpenie viac ako 25 % z hľadiska celkového obyvateľstva. V obciach Výborná, Stráne pod Tatrami (95%), Rakúsy, Podhorany, Jurské (98%), Ihľany tvorí tento podiel až vyše 75 %. Najväčšie MRK sa nachádzajú v obciach Veľká Lomnica (2378 obyvateľov MRK), Rakúsy (2254 obyvateľov MRK), Stráne pod Tatrami (1907 obyvateľov MRK), Krížová Ves (1475 obyvateľov MRK), Podhorany (1475 obyvateľov MRK), Huncovce (1370 obyvateľov MRK), Ihľany (1151 obyvateľov MRK), Výborná (1091 obyvateľov MRK) a Jurské (1006 obyvateľov MRK)

Mapa č. 3 Podiel rómskeho obyvateľstva na celkovom počte obyvateľov okresu Kežmarok v roku 2019 (spracované MIRRI SR na základe údajov z Atlasu rómskych komunít 2019)

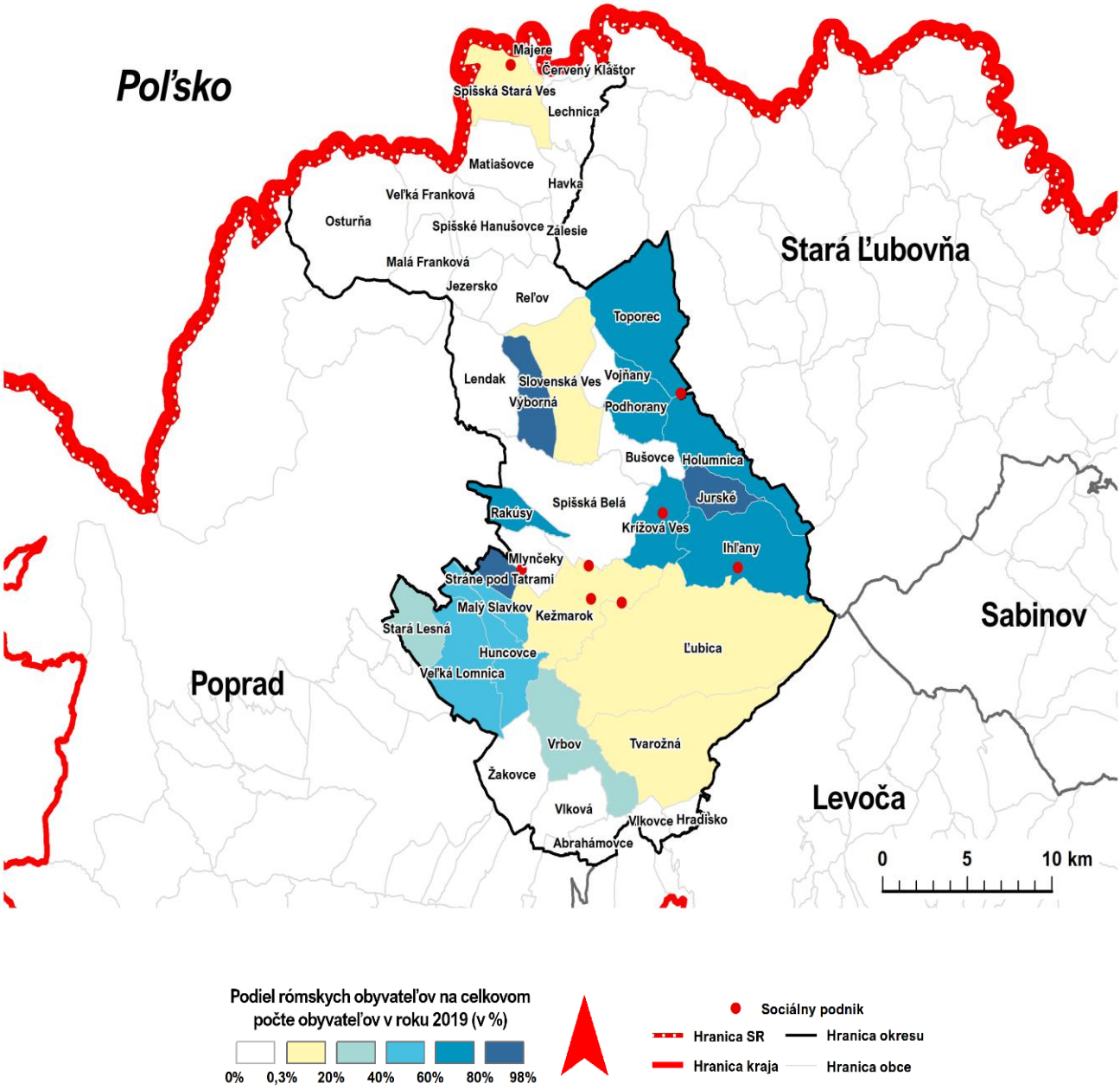

Tabuľka č. 2 Sociálne služby v obciach v Atlase rómskych komunít 2019 (podľa Atlasu rómskych komunít 2019)

	Počet obyvateľov	Počet Rómov	Podiel Rómov	Nízko-prahové denné centrum	Integračné centrum	Komunitné centrum	Ubytovňa	Zariadenie núdzového bývania	Nocľaháreň	Útulok	Domov „na pol ceste“	Stredisko osobnej hygieny	Práčovňa	Opatrovateľská služba
Holumnica	926	664	72%	Nie	Nie	Áno	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Áno
Huncovce	2930	1370	47%	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
Ihľany	1543	1151	75%	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
Jurské	1027	1006	98%	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	nie
Kežmarok	15808	476	3%	Nie	Nie	Áno	Nie	Nie	Áno	Nie	Nie	Nie	Nie	Áno
Krížová Ves	2223	1555	70%	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Áno	Nie
Ľubica	4376	740	17%	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Áno
Malý Slavkov	1109	484	44%	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
Podhorany	1901	1475	78%	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
Rakúsy	3085	2344	76%	Nie	Nie	Áno	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Áno	Áno	Áno
Slovenská Ves	1843	287	16%	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Áno
Spišská Stará Ves	2219	156	7%	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Áno
Stará Lesná	949	322	34%	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
Stráne pod Tatrami	2016	1907	95%	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
Toporec	1965	1376	70%	Nie	Nie	Áno	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
Tvarožná	710	86	12%	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
Veľká Lomnica	4893	2448	50%	Nie	Nie	Áno	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Áno
Vrbov	1468	297	20%	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Áno
Výborná	1266	1091	86%	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie

V obciach, v ktorých žijú obyvatelia MRK sú sociálne služby zastúpené v minimálnej miere. Ďalšie špeciálne služby sú zamerané predovšetkým na prácu príslušníkov MRK.

Tabuľka č. 3 Iné služby cielené pre marginalizované komunity (podľa Atlasu rómskych komunít 2019)

	Počet obyvateľov	Počet Rómov	Podiel Rómov	MOPS	TSP	Komunitné centrum	Asistenti v MŠ (PRIM, ŠOV)
Holumnica	926	664	72%	áno	ÚSVRK	nie	ÚSVRK
Huncovce	2930	1370	47%	áno	ÚSVRK	nie	ÚSVRK
Ihľany	1543	1151	75%	áno	ÚSVRK	nie	ÚSVRK
Jurské	1027	1006	98%	nie	nie	nie	MPC
Kežmarok	15808	476	3%	nie	ÚSVRK	nie	ÚSVRK
Krížová Ves	2223	1555	70%	áno	ÚSVRK	nie	ÚSVRK
Ľubica	4376	740	17%	áno	ÚSVRK	nie	nie
Malý Slavkov	1109	484	44%	áno	IA	nie	nie
Podhorany	1901	1475	78%	áno	ÚSVRK	nie	ÚSVRK
Rakúsy	3085	2344	76%	áno	ÚSVRK	ÚSVRK	nie
Slovenská Ves	1843	287	16%	áno	IA	nie	nie
Spišská Stará Ves	2219	156	7%	nie	IA	nie	nie
Stará Lesná	949	322	34%	nie	nie	nie	nie
Stráne pod Tatrami	2016	1907	95%	nie	ÚSVRK	nie	ÚSVRK
Toporec	1965	1376	70%	áno	ÚSVRK	ÚSVRK	ÚSVRK
Tvarožná	710	86	12%	nie	nie	nie	nie
Veľká Lomnica	4893	2448	50%	áno	ÚSVRK	ÚSVRK	ÚSVRK
Vrbov	1468	297	20%	nie	IA	nie	ÚSVRK
Výborná	1266	1091	86%	áno	nie	nie	MPC

V obciach uvedených v Atlase rómskych komunít 2019 žilo 69,5 % obyvateľov okresu Kežmarok. Podiel UoZ z týchto obcí na celkovom počte UoZ v okrese bol v roku 2019 viac ako 85 % a podiel dlhodobo nezamestnaných UoZ z týchto obcí na celkovom počte dlhodobo nezamestnaných UoZ v okrese bol v roku 2019 bol vyše 95 %.

V okrese sídlia 4 registrované integračné sociálne podniky. Všetky sídlia v obciach (mestách) uvedených v Atlase rómskych komunít 2019 – 2 v Kežmarku, 1 v Stráňach pod Tatrami a 1 v Toporci.

1.10 Zhrnutie analýzy hospodárskeho, sociálneho a demografického stavu okresu

Najvýznamnejšie faktory vyplývajúce z analýzy hospodárskeho, sociálneho a demografického stavu okresu:

V oblasti demografického vývoja:

- vysoký podiel obyvateľov v predproduktívnom veku – najvyšší v SR (ťahaný najmä obcami s vysokým zastúpením MRK),
- nízky podiel osôb v poproduktívnom veku, avšak rastúci trend,
- obce s relatívne vyšším počtom obyvateľov (na pomery PSK) – najmä so zastúpením MRK.

V oblasti nezamestnanosti:

- vysoká miera evidovanej nezamestnanosti – kopíruje vývoj v SR,
- vysoký podiel dlhodobo nezamestnaných na celkovom počte UoZ,
- vysoký podiel mladých UoZ vo veku 15 – 24 rokov.

V oblasti vzdelávania:

- vysoký podiel obyvateľov so základným vzdelaním,
- výrazný nedostatok miest v MŠ v 7 obciach – riešené postupne v rámci OP ĽZ,
- najhoršie výsledky testovania vedomostí na ZŠ,
- obyvatelia s ukončeným základným vzdelaním a bez vzdelania tvoria viac ako 50 % UoZ.

V oblasti podnikateľského prostredia a príjmov:

- prítomnosť 5 veľkých podnikov s počtom zamestnancov nad 250,
- 1 z 5 okresov PSK, kam v ostatnom období prichádzali priame zahraničné investície,
- podpriemerná mesačná nominálne mzda,
- potenciál pre rozvoj poľnohospodárstva a lesníctva.

V oblasti migrácie:

- dlhodobo negatívne migračné saldo.

V oblasti dopravnej infraštruktúry:

- absencia diaľnice, zlý stav ciest I. triedy,
- relatívne dobrá dostupnosť v oblasti cestnej dopravy – diaľnica končí 11 km od Kežmarku,
- dostatočné železničné prepojenie.

V oblasti cestovného ruchu:

- vysoký potenciál v oblasti cestovného ruchu – Pieniny, Dunajec, Levočské vrchy, kúpele, termálne kúpalisko Vrbov, Červený Kláštor, Kežmarok, Kaštieľ Strážky a iné,
- vysoký počet ubytovacích zariadení,
- priestor a potenciál pre zlepšenie a skvalitňovanie poskytovaných služieb, vytváranie doplnkových služieb.

V oblasti bývania a infraštruktúry:

- vysoký podiel neobývaných bytov (najmä v rodinných domoch),
- relatívne nižšia napojenosť na verejný vodovod, priemerná napojenosť na verejnú kanalizáciu.

V oblasti marginalizovaných komunít:

- Vysoké zastúpenie MRK (23,7 % obyvateľov),
- 19 obcí zo 41 v Atlase rómskych komunít, v týchto obciach žije necelých 70 % obyvateľov, 95 % dlhodobo nezamestnaných pochádza z týchto obcí,
- Nedostatočné pokrytie sociálnymi službami a sociálnymi službami pre marginalizované komunity v obciach s vysokým zastúpením MRK,
- prítomnosť registrovaných integračných sociálnych podnikoch (4) – nízky počet vzhľadom na priestor pre uplatnenie.

2 IMPULZY K VYPRACOVANIU PLÁNU ROZVOJA NRO KEŽMAROK

V rámci prípravy Plánu rozvoja NRO Kežmarok bola vytvorená expertná pracovná skupina, vytvorenie ktorej iniciovalo MIRRI SR. Členmi pracovnej skupiny boli (okrem zástupcov MIRRI SR) aj zástupcovia Okresného úradu Kežmarok, Úradu PSK, Prešovskej univerzity, Úradu splnomocnenca vlády SR pre MRK, zástupcovia MAS a ďalších sociálno-ekonomických partnerov v území. Touto pracovnou skupinou a jej členmi boli identifikované potenciály rozvoja okresu Kežmarok**.** Zároveň boli identifikované problémy a výzvy, ktoré sú považované ako potenciálne prekážky v rozvoji okresu Kežmarok. Problémy a výzvy okresu (ako potenciálne prekážky rozvoja okresu Kežmarok) sú zoskupené do oblastí na základe logickej súvislosti. V rámci jednotlivých kategórií sú problémy zoradené na základe prioritizácie zástupcami socio-ekonomických partnerov (členmi expertnej pracovnej skupiny).

Tabuľka č.4 Potenciály rozvoja a problémy a výzvy identifikované ako potenciálne prekážky v rozvoji

OBLASŤ	POTENCIÁLY ROZVOJA	PROBLÉMY A VÝZVY
Zamestnanosť a podnikanie	Dostatok pracovnej sily avšak prevažne nízkokvalifikovanej, bez kvalifikácie, so slabými pracovnými návykmi.	Vysoká miera nezamestnanosti (dlhodobo nadpriemerná v rámci SR).
	Mladá a vzdelaná pracovná sila, ktorá v súčasnosti migruje za prácou mimo okres (najmä Zamagurie).	Nepriaznivá štruktúra UoZ: dlhodobá nezamestnanosť, štruktúra UoZ podľa vzdelania, klasifikácia zamestnaní a iné.
	Prítomnosť konkurencieschopných malých a stredných firiem v rôznych odvetviach.	Nízka dostupnosť pracovných príležitostí v Zamagurí, nutnosť odchádzať za prácou.
	„Z farmy na stôl“ - dopyt po kvalitných domácich potravinách – potenciál pre znovuoživenie.	Nedostatok pracovných príležitostí v oblasti využitia manuálnej práce (pre uplatnenie nízkovalifikovanej pracovnej sily) – v stavebníctve, údržbe verejných priestranstiev, jednoduchá výroba, práce v poľnohospodárstve - farmy - zriadenie kompostárne, zberné dvory.
	Hospodárske lesy – potenciál pre drevársky a drevospracujúci priemysel.	Vysoká nezamestnanosť v území s vysokým zastúpením rómskej komunity (Predmagurie).
	Tradície umeleckej a remeselnej výroby.	Slabé pracovné návyky u rómskej komunity.

OBLASŤ	POTENCIÁLY ROZVOJA	PROBLÉMY A VÝZVY
	Potreba dobudovania infraštruktúry a protipovodňových opatrení ako potenciál pre vytvorenie pracovných miest.	Nízka podpora podnikateľských subjektov, SHR a subjektov sociálnej ekonomiky
		Nedostatočný počet integračných sociálnych podnikov, v ktorých by mohli získať zamestnanie a zručnosti osoby s nízkym vzdelaním.
Cestovný ruch	Veľký počet turistických atrakcií.	Nedostatok doplnkovej infraštruktúry cestovného ruchu - multifunkčné ihriská, detské a workoutové ihriská, vyhliadkové veža, altánky, oddychové zóny, rybníky a podobne.
	Historické a kultúrne pamiatky.	Absencia výraznej turistickej atrakcie.
	Folklór a remeslá.	Nedostatočné využitie potenciálu v oblasti cestovného ruchu a agroturistiky.
	Potenciál pre rozvoj agroturizmu a vidieckej turistiky.	Nedostatočné využitie potenciálu vodnej turistiky.
	Blízkosť Vysokých Tatier.	Nedostatočná prepojenosť (sieťovanie) subjektov pôsobiacich v cestovnom ruchu.
	Existujúce zariadenia a atrakcie v cestovnom ruchu – potenciál pre ich prepojenie a doplnenie (ubytovacie zariadenia, lyžiarske strediska, bazény, wellness, kúpele a podobne).	
	Potenciál pre vytvorenie komplexného produktu v cestovnom ruchu.	
	Prihraničný región – spolupráca s PL.	
	Dunajec – príležitosť pre intenzívnejšie využitie v cestovnom ruch.	

OBLASŤ	POTENCIÁLY ROZVOJA	PROBLÉMY A VÝZVY
Doprava a dostupnosť	Dobrá dopravná dostupnosť.	Úsek cesty Poprad – Spišská Belá.
	Železnica prechádza okresom.	Zamagurie - slabá dostupnosť ekonomických centier, sociálnych služieb a komunitných aktivít najmä pre seniorov, slabá dostupnosť tovarov a služieb.
		Nedobudované cyklochodníky a turistické chodníky
		Geografická členitosť.
Vzdelávanie	Dostatočná sieť základných a stredných škôl.	Nízka úroveň vzdelania najmä v MRK - Vysoký počet žiakov so základným vzdelaním, resp. s neukončeným úplným základným vzdelaním (9. ročníkom).
	Inovatívny potenciál odborného školstva, ktorý je potrebné zosúladiť s dopytom na trhu práce a regionálnou ekonomikou.	Nedostatok možností duálneho vzdelávania v spolupráci s komunálnymi, či súkromnými firmami v okrese. Nedostatočná podpora duálneho vzdelávania.
		Malá účasť detí z MRK na predprimárnom vzdelávaní – nedostatočné kapacity, neochota rodičov.
		Nedostatočná kapacita ZŠ a MŠ
MRK	Existencia registrovaných integračných sociálnych podnikov, možnosť využitia dobrých príkladov pre rozširovanie činnosti sociálnych podnikov a vytváraní nových.	Vysoký podiel Rómov s nízkym stupňom vzdelania.
	Dostatok pracovnej sily, ktorú je možné využiť pri zlepšovaní infraštruktúry a podmienok pre život v rámci MRK aj majority.	Marginalizácia a diskriminácia MRK väčšinovou populáciou.
	Prítomnosť organizácií, ktoré pracujú s MRK (obce, mestá, mimovládne organizácie, cirkvi a pod.).	Segregované osady - 2/3 Rómov v okrese Kežmarok žije mimo obce

OBLASŤ	POTENCIÁLY ROZVOJA	PROBLÉMY A VÝZVY
Bývanie		Nízka podpora svojpomocnej výstavby v MRK a nízky štandard bývania u MRK
		Nepripravené územie pre individuálne bytové jednotky a inú výstavbu (komunikácie, cyklochodníky) – nevysporiadané pozemky, rozdrobenosť a pod.
		Nedostatok nájomných a sociálnych bytov.
		Osady mimo obcí
Základná infraštruktúra		Odpadové hospodárstvo - nedostatočná miera triedenia odpadov, nedostatočná sieť zberných dvorov, nelegálne skládky odpadu
		V MRK – nedostatok výdajníkov s pitnou vodou, hygienických staníc.
		Nedobudovaná sieť vodovodov, kanalizácie.
		Nízka dostupnosť sociálnych služieb a zdravotníckych centier
		Nízka kapacita MŠ a ZŠ.
		Nízka dostupnosť občianskej vybavenosti.
		Zlý stav a absencia športových a detských ihrísk.
Demografické problémy		Migrácia (emigrácia) mladých ľudí zo Zamaguria.
		Starnutie obyvateľstva na Zamagurí.
Administratívne problémy regionálneho rozvoja		Podpora len vytvárania pracovných miest, nie udržania.
		Nedostatočná propagácia výziev pre získanie príspevkov.
		Nejasné pravidlá rozdeľovania dotácií.

3 NÁVRHY OPATRENÍ A ÚLOH NA ZABEZPEČENIE REALIZÁCIE A PLNENIA PLÁNU ROZVOJA NRO KEŽMAROK

Návrh opatrení a úloh na zabezpečenie realizácie a plnenia Plánu rozvoja NRO Kežmarok má za cieľ zabezpečiť vyššiu efektívnosť využitia regionálnych príspevkov na podporu NRO Kežmarok. Plán rozvoja NRO Kežmarok, resp. jeho analytická časť vychádza z podkladov z relevantných zdrojov (napr. z dát ŠÚSR, databáz ÚPSVaR SR a pod.), ktoré je pre dosiahnutie pokroku potrebné monitorovať najmenej raz ročne. Plán rozvoja NRO Kežmarok taktiež vychádza z identifikovaných a reálnych potrieb, a mal by byť hodnotený reálny prínos. Projekty, ktoré majú byť podporené prostredníctvom regionálneho príspevku musia mať podporu v hodnotiacich kritériách. Na zabezpečenie plnenia Plánu rozvoja NRO Kežmarok je nevyhnutný monitoring, ktorý je popísaný bližšie v časti 5. Monitorovanie a hodnotenie Plánu rozvoja NRO Kežmarok.

3.1 Súlad so strategickými dokumentami

Proces tvorby Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja PSK a IÚS prebieha súbežne, pričom v súčasnosti je v štádiu spracovania vstupnej správy, v rámci ktorej je stanovená vízia rozvoja do roku 2030: „Prešovský kraj – región poskytujúci svojim obyvateľom rovné šance a všestranné možnosti rozvoja, rozumne využívajúci svoj vnútorný potenciál pri podpore regionálnej ekonomiky s ohľadom na udržateľné využívanie zdrojov“, ktorej hlavným cieľom je: „Vytvorenie podmienok pre vyvážený územný rozvoj kraja a zvyšovanie kvality života jeho obyvateľov. V rámci tvorby Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja sú stanovené 4 priority:

- Priorita 1 - Inovatívna a konkurencieschopná regionálna ekonomika,
- Priorita 2 - Životné podmienky obyvateľov kraja,
- Priorita 3 - Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí,
- Priorita 4 - Strategické riadenie územia a územne vyvážený rozvoj.

Významnou zmenou v rámci prípravy Partnerskej dohody SR a programov SR na roky 2021 - 2027 bola zmena princípu poskytovania príspevkov z EŠIF, resp. fondov EÚ (pôvodný princíp zhora nadol sa zmenil na princíp zdola nahor, tzn. o rozvoji územia rozhodujú miestni aktéri z daného územia), z čoho vyplýva väčšia zodpovednosť územnej (krajskej) samosprávy pri vytváraní IÚS a zásobníka projektov. PSK zatiaľ identifikoval potenciálne zameranie siedmych IPB, ktoré budú precizované po finalizácií metodiky OP Slovensko, a to aj v kontexte budúcich finančných alokácií v jednotlivých špecifických cieľoch.

So samotnými okresmi ako lokálnymi štatistickými územnými jednotkami sa pri tvorbe vyššie uvedených dokumentov nepracuje. PSK je totiž pri tvorbe týchto dokumentov „rozdelený“ na tri SPR, pričom okres Kežmarok je súčasťou SPR Spiš. Uvedenému SPR je priamo určený nasledujúci IPB:

D. Prepojený zelený Spiš – tento IPB sa zameriava na dobudovanie cestnej infraštruktúry v regióne SPR Spiš, vrátane podpory ekologickej dopravy a integrovaného dopravného systému verejnej dopravy, spolu s modernizáciou časti letiska.

Okresu Kežmarok sa dotýkajú taktiež nasledujúce IPB:

A - Stabilizácia ľudských zdrojov PSK. Tento IPB sa zameriava na posilnenie spoločného centra vedy, inovácií a vzdelávania pod záštitou Prešovskej univerzity a Fakulty výrobných technológií TUKE, spočívajúci v prepojení vzdelávania a podnikateľskej praxe, s víziou zvýšenia šancí a príležitostí v zamestnanosti. Tento IPB zahŕňa projektové zámery v oblasti:

- technická oblasť (napr. podpora výskumno-vzdelávacieho centra, inovatívneho nedeštruktívneho testovania základných materiálov, polotovarov; transfer poznatkov z výskumu digitalizácie, reverzného inžinierstva, biodegradovateľných materiálov a iné; či zelených agro-tém zameraných na ochranu

biodiverzity, vôd, pôdneho fondu a pod.),
- pedagogická a sociálna oblasť (napr. podpora centra medziregionálnych štúdií; mapovanie nehmotného dedičstva regiónu; podpora špecializovaného výukového laboratóriá creativelab; podpora osôb zo sociálne znevýhodneného prostredia a iné).

B - Cirkulárna ekonomika a udržateľný rozvoj ako súčasť transformácie regionálnej ekonomiky PSK. Tento IPB sa (vzhľadom na najvyššiu alokáciu zelených tém v OP Slovensko a v Pláne obnovy) zameriava na viacero oblastí:
- energetika (vytvorenie Regionálnych centier udržateľnej energetiky; obnoviteľné zdroje energie verejných budov),
- odpadové hospodárstvo (udržateľné nakladanie s odpadmi, zhodnocovanie komunálneho odpadu, recykláciu odpadových produktov),
- edukačno-výchovné aktivity na podporu prechodu na nízkouhlíkovú ekonomiku v PSK.

E - Sieť integračných centier PSK s dôrazom na rozvoj sociálnej ekonomiky. Tento IPB sa (v spolupráci s rôznymi aktérmi, ako napr. Prešovská univerzita, UPSVaR, tretí sektor, Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity a ďalších) zameriava na nasledujúce kľúčové projekty:
I. vytvorenie siete integračných regionálnych centier PSK v súvislosti s priblížením a zaradením príslušníkov znevýhodnených skupín obyvateľstva na trh práce,
II. vytvorenie siete a systému získania odbornej kvalifikácie a rekvalifikácie dospelých nezamestnaných príslušníkov znevýhodnených skupín obyvateľstva,
III. klaster sociálnej ekonomiky PSK - sieť aktérov sociálnej ekonomiky na území PSK.

G - Zabezpečenie personálnych kapacít a technológií v oblasti IT, digitalizácie a dátovej analytiky vrátane osvetovej činnosti s dôrazom na územný rozvoj. Tento IPB sa zameriava na rozvoj a podporu digitalizácie. Digitalizácia je takisto jednou z priorít v Pláne obnovy ako aj v OP Slovensko. Aj v tejto oblasti má PSK bohaté skúsenosti z projektu CURI (Iniciatíva Catching-up regions):
1. koordinácia projektových činností, personálnych kapacít, dátového manažmentu v spolupráci s Prešovskou univerzitou,
2. digitálna ekológia, smart metering a online riešenia na monitorovanie a predikciu spotrieb energií objektov PSK, v spolupráci s Fakultou výrobných technológií TUKE,
3. podpora smart dopravy, rozvoj infraštruktúry smart nabíjacích staníc v PSK,
4. prepájanie stredoškolského a vysokoškolského vzdelávania v oblasti digitalizácie výrobných procesov a spracovania dát v oblasti energetiky, geografických informačných systémov a iné.

V procese prípravy Plánu rozvoja NRO Kežmarok boli PSK (v kontexte prípravy IUS PSK a IPB) a v súlade s osobitným predpisom[19]) navrhnuté nasledujúce aktivity pre podporu okresu Kežmarok prostredníctvom regionálneho príspevku:
- zabezpečenie pracovných príležitostí v okrese formou podpory, resp. založenia sociálnych podnikov,
- dovybavenie SOŠ v zriaďovateľskej pôsobnosti PSK, ktoré spolupracujú so zamestnávateľmi pri poskytovaní praktického vyučovania,
- podpora svojpomocnej výstavby rodinných domov v rómskych komunitách vo väzbe na vznik pracovných miest a zlepšenie stavu MRK.

[19]) § 4 ods. 4 zákona č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

3.2 Zdôvodnenie výberu aktivít Plánu rozvoja NRO Kežmarok

Plán rozvoja NRO Kežmarok je záväzný dokument zameraný na odstraňovanie zaostávania NRO Kežmarok. Ako ukazovateľ zaostávania okresu podľa osobitného predpisu[20]) bola zvolená miera evidovanej nezamestnanosti. Do zoznamu NRO sú zapisované okresy na základe miery evidovanej nezamestnanosti. Určitý okres je zapísaný do zoznamu NRO, ak miera evidovanej nezamestnanosti v 9 z posledných 12 kalendárnych štvrťrokov presiahne 1,5-násobok priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v SR, resp. okres je obkolesený takýmito okresmi, či štátnou hranicou). Z uvedeného vyplýva, že plán rozvoja by mal byť zameraný na aktivity, ktoré riešia tento základný ukazovateľ – mieru evidovanej nezamestnanosti.

V procese tvorby Plánu rozvoja NRO Kežmarok bolo identifikovaných 9problémových oblastí a výziev, ktoré je potrebné v okrese Kežmarok riešiť (podrobne rozobrané sa nachádza v analytickej časti dokumentu). Ide o nasledujúce oblasti / výzvy:

- Zamestnanosť a podnikanie,
- Cestovný ruch,
- Doprava a dostupnosť,
- Vzdelávanie,
- Marginalizované rómske komunity,
- Bývanie,
- Základná infraštruktúra,
- Demografické problémy,
- Administratívne problémy regionálneho rozvoja.

Všetky spomínané oblasti sú pre okres Kežmarok, bezpochyby, dôležité, avšak pre zhodnotenie aplikačného priestoru Plánu rozvoja NRO Kežmarok je potrebné prihliadať najmä na:

- obmedzené zdroje pre spolufinancovanie aktivít (Plán rozvoja NRO Kežmarok ráta so spolufinancovaním z regionálneho príspevku, pričom výška regionálneho príspevku vyčlenená pre okres Kežmarok na obdobie 2022 – 2026 je 4 534 500,00 EUR),
- hodnotiace kritériá pre výber projektov podporených zo zdrojov regionálneho príspevku (t. j. zvýhodnenie projektov, ktoré vytvárajú pracovné miesta a možnosť podpory len výnimočných strategicky nevyhnutných projektov, ktoré nevytvárajú udržateľné pracovné miesta),
- výstupy analytickej časti.

Vzhľadom na merateľný ukazovateľ pre zaradenie okresu medzi NRO, výstupy z analytickej časti (t. j. analýzu tvrdých dát, identifikované problémové oblasti, potenciály rozvoja) a obmedzenia (zdroje spolufinancovania, nutnosť vytvárania pracovných miest projektmi) bol zadefinovaný cieľ Plánu rozvoja NRO Kežmarok nasledujúcim spôsobom:

Cieľom Plánu rozvoja NRO Kežmarok je znižovanie zaostávania okresu Kežmarok za inými okresmi, prostredníctvom realizácie projektov generujúcich udržateľné pracovné miesta pre disponibilných UoZ, a tým zapríčinené znižovanie evidovanej nezamestnanosti.

Pre naplnenie plánu rozvoja boli definované opatrenia a úlohy v 3 základných oblastiach, ktoré tvoria Aktivity Plánu rozvoja NRO Kežmarok. Ide o nasledujúce aktivity:

Aktivita A: Zamestnanosť – vytváranie pracovných miest pre UoZ a znevýhodnené skupiny na trhu práce.

Aktivita B: Cestovný ruch – nástroj tvorby udržateľných pracovných miest v okrese.

[20]) Zákon č. 336/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov.

Aktivita C: Rozvoj verejnej správy v území NRO.

Navrhované Aktivity sú v súlade so strategickými dokumentmi PSK na roky 2021 – 2027. Projektové aktivity (a v rámci nich podporované úlohy a projekty) budú komplementárne k IPB v rámci IÚS PSK. Navrhované úlohy a projekty budú menšími lokálnymi alternatívami k ťažiskovým projektom VÚC podporovaným v rámci IÚS a budú spolu vytvárať synergický efekt (napr. v rámci IPB bude podporené vytvorenie siete integračných regionálnych centier PSK v súvislosti s priblížením a zaradením príslušníkov znevýhodnených skupín obyvateľstva na trh práce, v rámci Aktivity A Plánu rozvoja NRO Kežmarok budú podporené projekty pre technické a technologické vybavenie sociálnych podnikov a podobne). Aktivita C je prierezová a súvisí so všetkými nižšie uvedenými identifikovanými oblasťami.

Vysporiadanie sa s identifikovanými oblasťami problémov v rámci navrhovaných Aktivít Plánu rozvoja – identifikovanie deliacich línií:

- **Zamestnanosť a podnikanie** – riešenie značnej časti identifikovaných problémov je zahrnuté v rámci opatrení a úloh Aktivity A,
- **Cestovný ruch** – riešenie značnej časti identifikovaných problémov je zahrnuté v rámci opatrení a úloh Aktivity B,
- **Doprava a dostupnosť** – riešenie problémov v tejto oblasti nie je zahrnuté v rámci aktivít Plánu rozvoja NRO Kežmarok - projekty v tejto oblasti nevytvárajú dlhodobo udržateľné pracovné miesta (pracovné miesta vytvorené len počas výstavby), riešenie dopravy komplexne v rámci IPB (IPB - C), obmedzené zdroje pre spolufinancovanie,
- **Vzdelávanie** – sčasti oblasť riešená v rámci Aktivity A – duálne vzdelávanie, sociálne podniky, infraštruktúrne projekty finančne náročné, nevytvárajú udržateľné pracovné miesta,
- **Marginalizované rómske komunity** – sčasti oblasť riešená v rámci Aktivity A – zamestnanosť pre znevýhodnených UoZ, infraštruktúrne projekty budú podporované v rámci OP Slovensko,
- **Bývanie** – sčasti oblasť riešená v rámci Aktivity A – „svojpomocná výstavba“ v rámci podporených sociálnych podnikov, možnosť využitia podpory zo Štátneho fondu rozvoja bývania, výstavbu vodovodov a kanalizácií nie je možné riešiť z dôvodu obmedzených zdrojov a možnosti využitia finančných prostriedkov z EŠIF,
- **Základná infraštruktúra** – riešenie problémov v tejto oblasti je čiastočne zahrnuté v rámci aktivít Plánu rozvoja NRO Kežmarok – dostupnosť sociálnych služieb. Projekty v tejto oblasti spravidla nevytvárajú dlhodobo udržateľné pracovné miesta (pracovné miesta vytvorené len počas výstavby), obmedzené zdroje pre spolufinancovanie,
- **Demografické problémy** – realizácia aktivít v rámci navrhovaných aktivít čiastočne prispeje k riešeniu demografických problémov,
- **Administratívne problémy regionálneho rozvoja** – riešenie problémov v tejto oblasti nezahrnuté v rámci aktivít Plánu rozvoja - projekty v tejto oblasti nevytvárajú dlhodobo udržateľné pracovné miesta, komplexnejšie riešenie v rámci IPB G.

Vysporiadanie sa s opatreniami navrhovanými VÚC:

- Zabezpečenie pracovných príležitostí v okrese formou podpory, resp. založenia sociálnych podnikov – opatrenie zahrnuté, ako súčasť Aktivity A,
- Dovybavenie SOŠ v zriaďovateľskej pôsobnosti PSK, v ktorých aktuálne prebieha duálne vzdelávanie – vzhľadom na to, že PSK navrhované opatrenie nevytvára pracovné miesta a na predmetné opatrenie je v súčasnosti vyhlásená výzva na predkladanie žiadostí o poskytnutie NFP (v rámci IROP), navrhujeme v oblasti duálneho vzdelávania podporiť firmy pôsobiace v okrese, ktoré spolupracujú so strednými školami v oblasti duálneho vzdelávania,
- Podpora svojpomocnej výstavby rodinných domov v rómskych komunitách – opatrenie zahrnuté

v rámci Aktivity A – v rámci podpory sociálnych podnikov, ktorých činnosť je zameraná na výstavbu bývania.

4 AKTIVITY PLÁNU ROZVOJA NRO KEŽMAROK

Cieľ Plánu rozvoja NRO Kežmarok je odstraňovanie zaostávania tohto okresu prostredníctvom realizácie projektov generujúcich udržateľné pracovné miesta pre UoZ, a tým zapríčinené znižovanie evidovanej nezamestnanosti, vychádzajúc (okrem iného aj) z Analýzy potenciálov rozvoja územia, berúc do úvahy všetky obmedzenia a strategické dokumenty. Plánu rozvoja NRO Kežmarok je postavený na 3 základných aktivitách:

Aktivita A: Zamestnanosť –vytváranie pracovných miest pre UoZ a znevýhodnené skupiny na trhu práce.
Aktivita B: Cestovný ruch – nástroj tvorby udržateľných pracovných miest v okrese.
Aktivita C: Rozvoj verejnej správy v území NRO.

Subjekty verejnej správy sú potenciálnymi nositeľmi projektov pre všetky aktivity, opatrenia a úlohy tohto plánu rozvoja.

4.1 Aktivita A: Zamestnanosť – vytváranie pracovných miest pre UoZ a znevýhodnené skupiny na trhu práce.

4.1.1 Zdôvodnenie aktivity a jej prínos

Tak, ako je uvedené v analytickej časti dokumentu, nezamestnanosť je najväčším problémom okresu Kežmarok. Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Kežmarok bola k 31.03.2022 na úrovni 17,35 % (štatistika ÚPSVaR SR). V rámci PSK ide o okres s najvyššou mierou evidovanej nezamestnanosti. Ako najvhodnejší spôsob riešenia tejto situácie sa javí podpora vytvárania pracovných miest pre UoZ s dôrazom na znevýhodnených UoZ.

Špecifikom okresu je vysoké zastúpenie nízkokvalifikovanej pracovnej sily, ktorú tvoria najmä príslušníci MRK. V rámci tejto aktivity sú teda navrhované opatrenia a úlohy, ktoré budú podporovať vytváranie nových pracovných miest práve pre túto cieľovú skupinu. Navrhované opatrenia a úlohy reflektujú na identifikované rozvojové potenciály. Podpora v rámci aktivity bude zameraná na úlohy v poľnohospodárstve, lesníctve a priemyselných odvetviach, čo pomôže naštartovať ekonomický rozvoj okresu spojený s vytváraním pracovných miest v týchto tradičných odvetviach. Starnutie obyvateľstva dáva do popredia dôležitosť rozvoja sociálnych služieb a teda aj zamestnanosti v odvetví sociálnych služieb, na ktoré je zameraná časť opatrení a aktivít.

Čoraz väčším problémom je disparita vzdelanostnej štruktúry UoZ. Pre zosúladenie ponuky a dopytu na trhu práce v tomto ohľade je zavádzané duálne vzdelávanie. Realizované projekty v rámci opatrení a aktivít zameraných na podporu duálneho vzdelávania (najmä s dôrazom na firmy spolupracujúce so SOŠ) prispejú k znižovaniu evidovanej nezamestnanosti v okrese priamo (okamžitým vytvorením pracovných miest vo firmách, napr. z dôvodu obstarania nových technológií) aj nepriamo (z dlhodobého hľadiska prostredníctvom výchovy zamestnancov v odboroch požadovaných na trhu práce).

4.1.2 Východisková situácia

Súčasná situácia v oblasti zamestnanosti v okrese Kežmarok je charakterizovaná vysokou mierou nezamestnanosti. Dôležitým faktorom je nepriaznivá štruktúra UoZ: dlhodobá nezamestnanosť, štruktúra UoZ podľa vzdelania, klasifikácie zamestnaní a iné. Príznačný pre tento okres je nedostatok pracovných príležitostí v oblasti využitia manuálnej práce (pre uplatnenie nízkovalifikovanej pracovnej sily) – v stavebníctve, údržbe verejných priestranstiev, jednoduchej výrobe, v poľnohospodárstve a podobne. Vysoká nezamestnanosť je najmä

v území s vysokým zastúpením rómskej komunity, pričom zástupcovia tejto komunity majú slabé pracovné návyky. V území je cítiť nízku podporu podnikateľských subjektov, SHR a subjektov sociálnej ekonomiky a tiež nedostatočný počet integračných sociálnych podnikov, v ktorých by mohli získať zamestnanie a zručnosti osoby s nízkym vzdelaním. Nízka dostupnosť pracovných miest je tiež v Zamagurí, odkiaľ obyvatelia odchádzajú za prácou do iných regiónov, či štátov EÚ.

Na druhej strane je v predmetnom okrese dostatok prevažne nízkokvalifikovanej pracovnej sily, problémom čoho však je množstvo UoZ bez kvalifikácie, so slabými pracovnými návykmi, dostatok zástupcov mladej a vzdelanej pracovnej sily, ktorá v súčasnosti migruje za prácou mimo okres (najmä zo Zamaguria). Prítomné sú tu konkurencieschopné malé a stredné firmy v rôznych odvetviach, zastúpené sú hospodárske lesy ako potenciál pre drevársky a drevospracujúci priemysel. Využiť je možné dopyt po kvalitných domácich potravinách, čo predstavuje potenciál pre znovuoživenie poľnohospodárstva, najmä živočíšnej výroby a pestovania zeleniny. Živá je tradičná umelecká a remeselná výroba. Zároveň tu existuje potreba dobudovania infraštruktúry a protipovodňových opatrení ako potenciál pre vytvorenie pracovných miest.

4.1.3 Cieľová situácia

Hlavným cieľom aktivity je prostredníctvom realizácie projektov v rámci navrhovaných aktivít vytvoriť v okrese Kežmarok minimálne 82 nových pracovných miest, ktoré budú dlhodobo udržateľné.

Navrhované úlohy sú zamerané najmä na vytváranie udržateľných pracovných miest pre uchádzačov o zamestnanie a znevýhodnené skupiny na trhu práce. Pôjde najmä o nízkokvalifikovaných UoZ, dlhodobo nezamestnaných, ale aj absolventov, UoZ vo veku nad 50 rokov, či iné znevýhodnené skupiny podľa osobitného predpisu.[21])

Cieľom podpory jednotlivých projektov bude naštartovanie rozvoja ľudských zdrojov v okrese. Prostredníctvom vytvorených pracovných miest (najmä v rámci podporených sociálnych podnikov, či projektov v odvetviach nenáročných na kvalifikovanú pracovnú silu) bude prebiehať aj budovanie pracovných návykov u dlhodobo nezamestnaných a nízkokvalifikovaných UoZ. V oblasti poľnoshospodárstva a lesníctva budú podporované projekty zamerané na podporu činností náročných na manuálnu prácu. Prínosom podpory projektov v oblasti duálneho zamestnávania bude okrem vytvorenia pracovných miest zabezpečenia prípravy absolventov v oboroch uplatniteľných na trhu práce, čo na jednej strane prispeje k zabezpečeniu potrebnej pracovnej sily pre rozvoj perspektívnych firiem, na druhej strane prispeje k zníženiu evidovanej nezamestnanosti. Podpora malých a stredných podnikov bude cielená na podporu etablovaných firiem pripravených rásť a rozvíjať svoju činnosť. Synergickým efektom tejto podpory bude rozvoj najmä tradičných odvetví v okrese ako potravinársky, elektrotechnický, strojársky priemysel, stavebníctvo, výroba stavebných materiálov či služby. Úlohy tejto Aktivity prispejú k riešeniu situácie v oblasti sociálnych služieb a vzdelávania. Podporené budú projekty, ktoré prispejú k vytváraniu pracovných miest prostredníctvom rozširovania a skvalitňovania poskytovania sociálnych služieb a vzdelávania.

4.1.4 Prehľad opatrení a úloh

Aktivita A: Zamestnanosť – vytváranie pracovných miest pre UoZ a znevýhodnené skupiny na trhu práce sú navrhované nasledujúce úlohy v rámci jednotlivých opatrení:

- **Opatrenie A1: Podpora integračných sociálnych podnikov a komunálnych podnikov.**
  - Úloha A1.1: Obstaranie technického a technologického vybavenia integračných sociálnych podnikov, vrátane stavebných prác súvisiacich s obstarávaným vybavením s cieľom vytvárania pracovných miest pre UoZ a znevýhodnených UoZ,

[21]) § 8 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmenách a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

- Úloha A1.2: Obstaranie technického vybavenia komunálnych podnikov s cieľom skvalitňovania poskytovaných služieb a vytvárania pracovných miest v komunálnych službách.

- **Opatrenie A2: Podpora podnikov v poľnohospodárskej a lesníckej výrobe v oboroch náročných na zastúpenie manuálnej práce.**

- Úloha A2.1: Podpora aktivít poľnohospodárskych podnikov v oblasti špeciálnej rastlinnej výroby (pestovanie ovocia, zeleniny, byliniek a pod.) a živočíšnej výroby,
- Úloha A2.2: Obstaranie technológie na pozberovú úpravu ovocia a zeleniny – triedenie, čistenie, balenie, mrazenie a podobne, vrátane stavebných prác súvisiacich s umiestnením obstaranej technológie,
- Úloha A2.3: Obstaranie vybavenia podnikov pôsobiacich v lesníctve na podporu vytvárania pracovných miest pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie.

- **Opatrenie A3: Podpora podnikov realizujúcich duálne vzdelávanie a praktickú výučbu v spolupráci so SOŠ.**
  - Úloha A3.1: Obstaranie techniky a technológie pre skvalitnenie duálneho vyučovania a praktického vyučovania, vrátane stavebných prác súvisiacich s umiestnením obstaranej technológie.

- **Opatrenie A4: Podpora MSP v oblasti priemyselnej výroby, stavebníctva a služieb.**
  - Úloha A4.1: Obstaranie techniky a technológie pre rozšírenie výroby a poskytovania služieb vrátane stavebných prác súvisiacich s umiestnením obstaranej technológie,
  - Úloha A4.2: Rozšírenie výrobných priestorov MSP a priestorov pre poskytovanie služieb,
  - Úloha A4.3: Rekonštrukcia a vybavenie skladových a logistických centier výrobných MSP, ktoré umožnia rozvoj firmy a vytváranie nových pracovných miest.

- **Opatrenie A5: Podpora vytvárania pracovných miest v oblasti sociálnych služieb a vzdelávania.**
  - Úloha A5.1: Podpora subjektov poskytujúcich sociálne služby a vzdelávanie – skvalitnenie a rozšírenie ponuky sociálnych služieb a vzdelávania s vytvorením udržateľných pracovných miest.

4.1.5 Opatrenie A1: Podpora integračných sociálnych podnikov a komunálnych podnikov

Opatrenie A1 je zamerané na podporu integračných sociálnych podnikov a komunálnych podnikov. Navrhované úlohy sú odpoveďou na identifikované problémy a výzvy a sú zamerané najmä na vytváranie udržateľných pracovných miest pre UoZ a znevýhodnené skupiny na trhu práce. Ide najmä o nízkokvalifikovaných UoZ, dlhodobo nezamestnaných, ale aj absolventov, UoZ vo veku nad 50 rokov, či iné znevýhodnené skupiny podľa osobitného predpisu[22]) s využitím potenciálu okresu.

Cieľom podpory jednotlivých projektov bude naštartovanie rozvoja ľudských zdrojov v okrese a budovanie pracovných návykov u dlhodobo nezamestnaných a nízkokvalifikovaných UoZ. Podporou komunálnych podnikov sa dosiahne okrem podpory zamestnanosti aj podpora základných služieb poskytovaných obyvateľom.

Potenciálni nositelia projektov: integračné sociálne podniky, komunálne podniky.

Cieľové skupiny: nízkokvalifikovaná pracovná sila, znevýhodnení uchádzači o zamestnanie.

Úloha A1.1: Obstaranie technického a technologického vybavenia integračných sociálnych podnikov, vrátane stavebných prác súvisiacich s obstarávaným vybavením s cieľom vytvárania pracovných miest pre UoZ a znevýhodnenýchUoZ.

[22]) § 8 Zákona č. 5/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov

Napríklad:

- obstaranie pracovných strojov pre sociálny podnik,
- obnova prevádzok sociálnych podnikov,
- zriadenie nových prevádzok sociálnych podnikov v rôznych oblastiach – komunálne služby, cestovný ruch, rozvoz jedál a iné,
- obstaranie technologického vybavenia pre výrobné prevádzky sociálnych podnikov,
- obstaranie vybavenia pre podnikanie sociálnych podnikov v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby a akvakultúry.

Úloha A1.2: Obstaranie technického vybavenia komunálnych podnikov s cieľom skvalitňovania poskytovaných služieb a vytvárania pracovných miest v komunálnych službách

Napríklad:

- obstaranie technického vybavenia komunálnych podnikov.

4.1.6 Opatrenie A2: Podpora podnikov v poľnohospodárskej a lesníckej výrobe v oboroch náročných na zastúpenie manuálnej práce

Opatrenie A2 je zamerané na podporu podnikateľských subjektov pôsobiacich v oblasti poľnohospodárstva a lesníctva. Opatrenie nadväzuje na východiskový stav okresu a to jednak z hľadiska štruktúry podnikateľského sektora v okrese a taktiež aj vzhľadom na vysoký potenciál rozvoja daných odvetví v predmetnom okrese.
Kežmarok má oproti najprodukčnejším poľnohospodárskym regiónom Slovenska približne o 500 metrov vyššiu nadmorskú výšku, čo sa prejavuje v priemere o 4 stupne nižšou priemernou ročnou teplotou. Objem zrážok v okrese Kežmarok je vyšší, ako slovenský priemer. Poloha, svahovitosť terénu a kvalita pôdy je však v okrese Kežmarok horšia, ako v najprodukčnejších okresoch Slovenska, čo ovplyvňuje výsledky v rastlinnej výrobe. Úrody obilnín sú v okrese Kežmarok nižšie ako slovenský priemer. Na druhej strane úrody zemiakov konvergujú k úrodám v najproduktívnejších slovenských poľnohospodárskych okresov. Práve zemiaky, koreňová zelenina, či iné odolnejšie druhy zeleniny majú veľký potenciál pre pestovanie v tomto okrese. Pestovanie týchto plodín je zároveň náročnejšie na využitie manuálnej práce s využitím aj pracovníkov s nižšou kvalifikáciou. Podobne je na tom s využitím pracovnej sily živočíšna výroba, ktorá je v okrese aj v súčasnosti výrazne zastúpená. Priestor pre jej rozširovanie je k dispozícii a je potrebné ho využiť a podporiť.
Obhospodarovaný lesný pôdny fond je v mladých vekových štruktúrach, v rubných dobách nie je viac ako 10 % územia.

Opatrenie reaguje na potrebu podpory podnikania a tvorby pracovných miest, vzhľadom na vysoký potenciál rozvoja odvetví v okrese. V minulom období (obdobie rokov 2006 – 2014) počas 3 najsilnejších víchric, ktoré postihli územie SR boli porasty územia okresu Kežmarok výrazne poškodené. Príležitosťou pre rozvoj v tejto oblasti sa črtá teda aj pri čistení lesov a využití odpadového, či polomového dreva pre výrobu brikiet, či peletiek.

Potenciálni nositelia projektov: podnikateľské subjekty

Cieľové skupiny: kvalifikovaná pracovná sila v oblasti poľnohospodárstva, pracovná sila s nižším stupňom kvalifikácie, podniky v regióne

Úloha A2.1: Podpora aktivít poľnohospodárskych podnikov v oblasti špeciálnej rastlinnej výroby (pestovanie ovocia, zeleniny, byliniek a pod.) a živočíšnej výroby.

Napríklad:

- obstaranie techniky a technológie pre živočíšnu výrobu,
- obstaranie techniky a technológie pre špeciálnu rastlinnú výrobu,
- modernizácia fariem, vrátane rekonštrukcie ustajnenia zvierat.

Úloha A2.2: Obstaranie technológie na pozberovú úpravu ovocia a zeleniny – triedenie, čistenie, balenie, mrazenie a podobne, vrátane stavebných prác súvisiacich s umiestnením obstaranej technológie.
Napríklad:

- obstaranie technického a technologického vybavenia pre pozberovú úpravu ovocia a zeleniny – doplnenie a rozšírenie existujúcich prevádzok,
- obstaranie technického a technologického vybavenia pre pozberovú úpravu ovocia a zeleniny – zriadenie nových prevádzok - najmä prvovýrobcov,
- stavebné práce súvisiace s umiestnením obstaranej technológie.

Úloha A2.3: Obstaranie vybavenia podnikov pôsobiacich v lesníctve na podporu vytvárania pracovných miest pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie.
Napríklad:

- obstaranie technického a technologického vybavenia pre lesné a pomocné lesné práce,
- obstaranie technického vybavenia pre zvoz a manipuláciu dreva.

4.1.7 Opatrenie A3: Podpora podnikov realizujúcich duálne vzdelávanie a praktickú výučbu v spolupráci so SOŠ

Opatrenie A3 je zamerané na podporu podnikateľských subjektov spolupracujúcich so strednými odbornými školami v rámci duálneho vzdelávania a praktickej výučby.

Návrh opatrenia vychádza z potreby riešenia disparít na trhu práce. Vzdelanostná štruktúra UoZ nekorešponduje s požiadavkami na trhu práce. Spolupráca stredných škôl a potenciálnych budúcich zamestnávateľov je ideálnym opatrením pre riešenie tejto situácie. Kvalitná praktická príprava zároveň môže pritiahnuť študentov (najmä z MRK), ktorí často strácajú záujem o vzdelávanie z dôvodu jeho nepodnetnosti a nepreviazanosti s praxou. Obstaraná technika a technológia je výrazne efektívnejšie využívaná v porovnaní, ak by bola umiestnená v dielňach stredných škôl, nakoľko okrem praktického vyučovania je možné technológiu využiť pre rozšírenie výroby spolupracujúceho podniku, čo umožní znížiť nezamestnanosť nie len výhľadovo, ale aj okamžite po ukončení realizácie projektu.

Potenciálni nositelia projektov: podnikateľské subjekty spolupracujúce so SOŠ

Cieľové skupiny: kvalifikovaná pracovná sila, žiaci a študenti SOŠ, SOŠ

Úloha A3.1: Obstaranie techniky a technológie pre skvalitnenie duálneho vyučovania a praktického vyučovania vrátane stavebných prác súvisiacich s umiestnením obstaranej technológie.
Napríklad:

- obstaranie technického a technologického vybavenia podnikov realizujúcich duálne vzdelávanie,
- obstaranie technického a technologického vybavenia podnikov realizujúcich praktické vyučovanie v spolupráci so SOŠ,
- stavebné práce súvisiace s umiestnením obstaranej technológie.

4.1.8 Opatrenie A4: Podpora MSP v oblasti priemyselnej výroby, stavebníctva a služieb

Opatrenie A4 je zamerané na podporu malých a stredných podnikov pôsobiacich v oblasti priemyselnej výroby, stavebníctva a služieb.

Podniky pôsobiace v priemysle, stavebníctve a službách tvoria vyše 40 % podnikov pôsobiacich v okrese Kežmarok a výrazne sa aj v súčasnosti podieľajú na vytváraní pracovných príležitostí. Hrubý obrat priemyselných

podnikov kontinuálne rastie. V prípade správne cielenej podpory je možné využiť potenciál rastu tak, aby boli vytvárané pracovné príležitosti aj pre UoZ s nižším stupňom kvalifikácie, či dlhodobo nezamestnaných UoZ.

Potenciálni nositelia projektov: podnikateľské subjekty v priemysle, stavebníctve a službách

Cieľové skupiny: kvalifikovaná pracovná sila, pracovná sila s nižším stupňom kvalifikácie, podniky v regióne

Úloha A4.1: Obstaranie techniky a technológie pre rozšírenie výroby a poskytovaných služieb vrátane stavebných prác súvisiacich s umiestnením obstaranej technológie.
Napríklad:

- obstaranie technického a technologického vybavenia podnikov pre zabezpečenie inovácií, rozšírenia výroby, či diverzifikácie,
- modernizácia výrobných prevádzok, vrátane technického a technologického vybavenia, obstaranie techniky a technológie pre stavebnú výrobu.

Úloha A4.2: Rozšírenie výrobných priestorov MSP a priestorov pre poskytovanie služieb.
Napríklad:

- stavebné práce nevyhnutné pre rozšírenie výrobných priestorov MSP,
- stavebné práce pre rozžírenie priestorov pre poskytovanie služieb.

Úloha A4.3: Rekonštrukcia a vybavenie skladových a logistických centier výrobných MSP, ktoré umožnia rozvoj firmy a vytváranie nových pracovných miest.
Napríklad:

- rekonštrukcia skladových priestorov, skladových a logistických centier výrobných MSP,
- technické a technologické vybavenie skladových priestorov, skladových a logistických centier výrobných MSP.

4.1.9 Opatrenie A5: Podpora vytvárania pracovných miest v oblasti sociálnych služieb a vzdelávania

Opatrenie A4 je zamerané na podporu subjektov pôsobiacich v oblasti poskytovania sociálnych služieb a vzdelávania. Vzhľadom na starnutie obyvateľstva v okrese je odvetvie „striebornej ekonomiky“ perspektívne pre rozvoj a vytváranie udržateľných pracovných miest.
Opatrenie reaguje najmä na nízku dostupnosť služieb pre seniorov v okrese (domáca opatrovateľská služba, denný stacionár, domovy sociálnych služieb, stravovanie – výdajňa jedál, jedáleň, prepravná služba).
Nízka vzdelanostná úroveň obyvateľov a UoZ je priestorom pre podporu projektov zameraných na zlepšenie tejto situácie – skvalitnenie vzdelávania na všetkých úrovniach, vytváranie inovatívnych foriem vzdelávania.

Potenciálni nositelia projektov: subjekty pôsobiace v oblasti poskytovania sociálnych služieb a vzdelávania

Cieľové skupiny: kvalifikovaná pracovná sila, uchádzači o zamestnanie, klienti sociálnych služieb

Úloha A4.1: Podpora subjektov poskytujúcich sociálne služby a vzdelávanie – skvalitnenie a rozšírenie ponuky sociálnych služieb a vzdelávania s vytvorením udržateľných pracovných miest.
Napríklad:

- obstaranie vybavenia pre skvalitnenie poskytovania sociálnych služieb,
- stavebné úpravy nevyhnutné pre skvalitnenie poskytovaných sociálnych služieb,
- obstaranie vybavenia pre vytvorenie možnosti poskytovania nových sociálnych služieb,
- stavebné úpravy nevyhnutné pre nové poskytované sociálne služby,
- obstaranie dopravných prostriedkov špeciálne upravených pre prepravu zdravotne znevýhodnených,
- podpora skvalitnenia procesu vzdelávania a podpora inovatívnych foriem vzdelávania.

4.2 Aktivita B: Cestovný ruch

4.2.1 Zdôvodnenie aktivity a jej prínos

Okres Kežmarok má obrovský potenciál na rozvoj turizmu, ako jedného z nosných sektorov ekonomiky. Atrakcie môžeme nájsť v každom kúte okresu, avšak najviac sú koncentrované v 5 lokalitách – Pieniny (vrátane Dunajca), Levočské vrchy, Spišská Magura, Kežmarok a okolie cyklotrás. Navrhované opatrenia a úlohy budú smerované najmä na podporu týchto turisticky zaujímavých produktov.

V okrese Kežmarok je dostatok ubytovacích kapacít, avšak absentujú inovatívne formy ubytovania. Časť opatrení a aktivít je preto namierených na podporu takýchto foriem (glamping, camping, ubytovanie na súkromí a podobne). Rozšírenie možností pre ubytovanie umožní dlhodobejšie udržanie klientov v území. Potreba podpory aktivít v tejto oblasti je preto nevyhnutná.

Dôležitým prvkom v cestovnom ruchu sú tradičné remeslá, tradičná výroba, história a kultúra. Posilnenie týchto pilierov cestovného ruchu podporí komplexnosť ponuky cestovného ruchu. Komplexná celoročná ponuka v cestovnom ruchu je zárukou možnosti vytvárania udržateľných pracovných miest, ktorých nedostatok je základným problémom NRO Kežmarok.

4.2.2 Východisková situácia

Súčasná situácia v oblasti cestovného ruchu v okrese Kežmarok je charakterizovaná nedostatkom doplnkovej infraštruktúry cestovného ruchu - multifunkčných ihrísk, detských a workoutových ihrísk, vyhliadkových veží, altánkov, oddychových zón, rybníkov a podobne. V okrese absentuje výrazná turistická atrakcia. Prepojenosť a sieťovanie subjektov pôsobiacich v cestovnom ruchu je taktiež nedostatočné.

Na druhej strane má predmetný okres obrovský potenciál, ktorý nie je dostatočne využitý. Nachádza sa tu veľký počet turistických atrakcií, historické a kultúrne pamiatky, živý folklór a remeslá, potenciál pre rozvoj agroturizmu a vidieckej turistiky, blízkosť Vysokých Tatier. Potenciál pre rozvoj majú aj existujúce zariadenia a atrakcie v cestovnom ruchu, najmä pre ich prepojenie a doplnenie (napr. ubytovacie zariadenia, lyžiarske strediska, bazény, wellness, kúpele a pod.). Kežmarok je prihraničným okresom, čo je príležitosťou pre nadviazanie ešte hlbšej spolupráce s poľskými partnermi. V porovnaní s Poľskom je menej využitý aj potenciál hraničnej rieky Dunajec. Aj z hľadiska využitia kapacít a výkonov ubytovacích zariadení možno konštatovať, že vzhľadom na veľkosť okresu Kežmarok je cestovný ruch v porovnaní s ostatnými okresmi PSK rozvinutý lepšie, avšak vzhľadom na veľký potenciál v oblasti cestovného ruchu, existuje ešte relatívne veľký priestor na zlepšenie. Preto je potrebné podporu v oblasti cestovného ruchu smerovať tak, aby bol v tomto okrese vytváraný komplexný produkt v cestovnom ruchu.

4.2.3 Cieľová situácia

Hlavným cieľom aktivity je v okrese Kežmarok podporiť projekty vytvárajúce udržateľné pracovné miesta v odvetví cestovného ruchu využívajúc potenciál tohto územia. Cieľom je vytvoriť minimálne 38 nových pracovných miest v cestovnom ruchu.

Navrhované úlohy sú zamerané na podporu projektov, ktoré budú dopĺňať ponuku v cestovnom ruchu, najmä v existujúcich centrách cestovného ruchu. Regionálny príspevok bude cielený na úlohy a projekty, ktoré budú mať prostredníctvom synergického efektu vytvárať pozitívnejší dopad na cieľové územie. Podporené investície budú sústreďované do centier cestovného ruchu s cieľom dlhodobejšieho udržania klienta na tomto území, najmä prostredníctvom komplexnej ponuky podporenej realizovanými projektmi.

Ďalším nemenej dôležitým prínosom bude vytváranie udržateľných pracovných miest v regióne pre UoZ, či znevýhodnené skupiny na trhu práce. Bude sa jednať najmä o PM pre absolventov škôl, UoZ vo veku nad 50 rokov, ale v rámci agroturistických prevádzok aj o nízkokvalifikovaných UoZ, či dlhodobo nezamestnaných.

Podpora v rámci tejto aktivity prispeje aj k vyrovnanejšej diverzifikácii ekonomiky smerom k cestovnému ruchu a nadväzujúcim odvetviam, ktorých podiel na zamestnanosti v okrese nedosahuje potenciál okresu v oblasti cestovného ruchu.

4.2.4 Prehľad opatrení a úloh

V rámci Aktivity B ako nástroja tvorby udržateľných pracovných miest v okrese sú navrhované nasledujúce opatrenia a úlohy:

- **Opatrenie B1: Podpora dobudovanie a modernizácie nosných produktov cestovného ruchu.**
  - Úloha B1.1: Doplnenie a modernizácia atrakcií a služieb cestovného ruchu v Pieninách, vrátane vodnej turistiky na Dunajci.
  - Úloha B1.2: Doplnenie a modernizácia atrakcií a služieb cestovného ruchu v Levočských vrchoch.
  - Úloha B1.3: Doplnenie a modernizácia atrakcií a služieb cestovného ruchu v Spišskej Magure.
  - Úloha B1.4: Doplnenie a modernizácia atrakcií a služieb cestovného ruchu v okrese Kežmarok.
  - Úloha B1.5: Doplnenie a modernizácia atrakcií a služieb cestovného ruchu popri jestvujúcich cyklotrasách.

- **Opatrenie B2: Podpora inovatívnych foriem ubytovania v prepojení na prírodu a tradície.**
  - Úloha B2.1: Budovanie nových foriem ubytovania v území vo forme glampingu, či camping, ubytovanie na súkromí.
  - Úloha B2.2: Rekonštrukcia a vybavenie neobývaných domov s cieľom vytvorenia nových možností pre ubytovanie na súkromí.
  - Úloha B2.3: Rekonštrukcia, modernizácia a vytváranie agroturistických prevádzok s ubytovaním a doplnkovými službami vo väzbe na tradičné poľnohospodárstvo.

- **Opatrenie B3: Podpora aktivít zdôrazňujúcich význam kultúry, histórie a tradícií v cestovnom ruchu.**
  - Úloha B3.1: Rekonštrukcia kultúrnych pamiatok pre ich využitie pre poskytovanie služieb v cestovnom ruchu.
  - Úloha B3.2: Podpora zážitkového cestovného ruchu zameraného na kultúru, históriu a tradície.

- **Opatrenie B4: Podpora MSP v oblasti tradičnej výroby, ako podporného prvku cestovného ruchu.**
  - Úloha B4.1: Podpora oživenia tradičných remeselných prevádzok a prevádzok tradičnej výroby, ako prvku cestovného v centrách cestovného ruchu.

4.2.5 Opatrenie B1: Podpora dobudovanie a modernizácie nosných produktov cestovného ruchu

Opatrenie B1 je zamerané na podporu dobudovania a modernizácie nosných produktov cestovného ruchu. V okrese Kežmarok je možné identifikovať 5 nosných oblastí v cestovnom ruchu – Pieniny, Levočské vrchy, Spišská Magura, okres Kežmarok a cyklotrasy v okrese. Tieto oblasti majú najvyšší potenciál pre rozvoj a vytváranie udržateľných pracovných miest. Podpora týchto oblastí a ich modernizácia či doplnenie o nové atrakcie, prispeje k vytváraniu komplexného produktu v cestovnom ruchu. Dôležité je najmä vytvárať prepojenia medzi jednotlivými atrakciami v rámci okresu, pričom osobitnú pozornosť si zaslúži najmä tradičná vodná turistika na Dunajci, ako súčasť oblasti cestovného ruchu Pieniny.

Potenciálni nositelia projektov: podnikateľské subjekty v cestovnom ruchu či iné organizácie pôsobiace v cestovnom ruchu .

Cieľové skupiny: disponibilný UoZ, znevýhodnení UoZ, turisti.

Úloha B1.1: Doplnenie a modernizácia atrakcií a služieb cestovného ruchu v Pieninách, vrátane vodnej turistiky na Dunajci.

Napríklad:

- zavádzanie nových služieb v cestovnom ruchu v Pieninách,
- doplnenie nových atrakcií v cestovnom ruchu v Pieninách,
- obstaranie techniky pre skvalitnenie a rozvoj zimnej a letnej turistiky v Pieninách,
- modernizácia atrakcií a služieb v cestovnom ruchu v Pieninách,
- podpora pltníctva na Dunajci, vrátane SMART riešení.

Úloha B1.2: Doplnenie a modernizácia atrakcií a služieb cestovného ruchu v Levočských vrchoch.

Napríklad:

- zavádzanie nových služieb v cestovnom ruchu v Levočských vrchoch,
- doplnenie nových atrakcií v cestovnom ruchu v Levočských vrchoch,
- obstaranie techniky pre skvalitnenie a rozvoj zimnej a letnej turistiky v Levočských vrchoch,
- modernizácia atrakcií a služieb v cestovnom ruchu v Levočských vrchoch.

Úloha B1.3: Doplnenie a modernizácia atrakcií a služieb cestovného ruchu v Spišskej Magure.

Napríklad:

- zavádzanie nových služieb v cestovnom ruchu v Spišskej Magure,
- doplnenie nových atrakcií v cestovnom ruchu v Spišskej Magure,
- obstaranie techniky pre skvalitnenie a rozvoj zimnej a letnej turistiky v Spišskej Magure,
- modernizácia atrakcií a služieb v cestovnom ruchu v Spišskej Magure.

Úloha B1.4: Doplnenie a modernizácia atrakcií a služieb cestovného ruchu v okrese Kežmarok.

Napríklad:

- zavádzanie nových služieb v cestovnom ruchu v okrese Kežmarok,
- doplnenie nových atrakcií v cestovnom ruchu v okrese Kežmarok,
- modernizácia atrakcií a služieb v cestovnom ruchu v okrese Kežmarok,
- podpora sprievodcovských služieb v okrese Kežmarok.

Úloha B1.5: Doplnenie a modernizácia atrakcií a služieb cestovného ruchu **popri jestvujúcich cyklotrasách.**

Napríklad:

- obnova a doplnenie cyklistickej infraštruktúry a doplnkovej cyklistickej infraštruktúry (bikepoint, nabíjacia stanica, cykloprístrešky v pod.).
- zavádzanie nových služieb v cestovnom ruchu popri jestvujúcich cyklotrasách,
- doplnenie nových atrakcií v cestovnom ruchu popri jestvujúcich cyklotrasách,
- modernizácia atrakcií a služieb v cestovnom popri jestvujúcich cyklotrasách.

4.2.6 Opatrenie B2: Podpora inovatívnych foriem ubytovania v prepojení na prírodu a tradície

Opatrenie B2 je zamerané na podporu inovatívnych foriem ubytovania. V okrese Kežmarok je zastúpenie tradičných foriem ubytovania (napr. hotely a penzióny) v dostatočnej miere. Ubytovacie zariadenia v okrese Kežmarok tvoria až 17% z celkového počtu ubytovacích zariadení v PSK. Predmetné opatrenie reaguje na aktuálny trend v cestovnom ruchu podporený aj opatreniami proti šíreniu pandémie COVID-19, a s tým spojený

prechod na inovatívnejšie a individuálnejšie formy ubytovania - glamping, camping, ubytovanie na súkromí, či agroturistické prevádzky.

Dôležitým faktorom, ktorý je potrebné zohľadniť je prepojenie ubytovania s prírodou a tradíciami. Podporené prevádzky by mali čo možno v najvyššej miere rešpektovať prírodné podmienky a nenarúšať obraz krajiny, resp. by mali zapadať do architektúry v území. V prípade agroturistických prevádzok je to prepojenie s tradičnou poľnohospodárskou výrobou.

Potenciálni nositelia projektov: podnikateľské subjekty v cestovnom ruchu a iné organizácie pôsobiace v cestovnom ruchu

Cieľové skupiny: disponibilní UoZ, znevýhodnení UoZ, turisti.

Úloha B2.1: Budovanie nových foriem ubytovania v území vo forme glampingu, či campingu, ubytovanie na súkromí.
Napríklad:

- vybudovanie nových foriem ubytovania – camping, autocaping, glamping,
- stavebné úpravy a vybavenie objektov pre využitie pri poskytovaní ubytovania na súkromí.

Úloha B2.2: Rekonštrukcia a vybavenie neobývaných domov s cieľom vytvorenia nových možností pre ubytovanie na súkromí.
Napríklad:

- rekonštrukcia neobývaných domov pre ich využitie pri poskytovaní ubytovania na súkromí,
- obstaranie vybavenia domov pre ich využitie pri poskytovaní ubytovania na súkromí.

Úloha B2.3: Rekonštrukcia, modernizácia a vytváranie agroturistických prevádzok s ubytovaním a doplnkovými službami vo väzbe na tradičné poľnohospodárstvo.
Napríklad:

- budovanie nových agroturistických zariadení,
- rekonštrukcia a zatraktívnenie jestvujúcich agroturistických zariadení,
- doplnkové služby v rámci agroturistických zariadení - detského ihrisko, minizoo, turistické značenie a informačné tabule, marketingové aktivity.

4.2.7 Opatrenie B3: Podpora aktivít zdôrazňujúcich význam kultúry, histórie a tradícií v cestovnom ruchu

Opatrenie B3 je zamerané na podporu inštitúcií pôsobiacich v oblasti kultúry, histórie, či zachovávania tradícií. Aktivity týchto inštitúcií sú dôležitým doplňujúcim a stmeľujúcim prvkom v rámci cestovného ruchu. Kultúra, história a tradície sú tým prvkom cestovnom ruchu, ktorý vytvára príbehy a zážitky, ktoré sú v rámci súčasných trendov nezastupiteľné a prispievajú ku komplexnosti ponuky, k vytváraniu komplexného produktu v cestovnom ruchu. V rámci opatrenia budú podporené tiež rekonštrukcie kultúrnych pamiatok, ktoré budú následne môcť poskytovať nové služby v cestovnom ruchu. Nemalo by však ísť o vytvorenie nadstavby k samotnej pamiatke, aby sa v rámci projektu nesprístupnila len pamiatka, ale v rámci pamiatky aby sa vytvorila minimálne 1 nová doplnková služba v cestovnom ruchu zážitkového či iného charakteru.

Potenciálni nositelia projektov: podnikateľské subjekty v cestovnom ruchu a iné organizácie pôsobiace v cestovnom ruchu

Cieľové skupiny: disponibilný UoZ, znevýhodnení UoZ, turisti.

Úloha B3.1: Rekonštrukcia kultúrnych pamiatok pre ich využitie pre poskytovanie služieb v cestovnom ruchu.
Napríklad:

- rekonštrukcia kultúrnych pamiatok pre ich využitie pre poskytovanie služieb v cestovnom ruchu.

Úloha B3.2: Podpora zážitkového cestovného ruchu zameraného na kultúru, históriu a tradície
Napríklad:

- obstaranie vybavenia pre skvalitnenie služieb v oblasti zážitkového cestovného ruchu zameraného na kultúru, históriu a tradície.
- stavebné úpravy pre skvalitnenie služieb v oblasti zážitkového cestovného ruchu zameraného na kultúru, históriu a tradície.

4.2.8 Opatrenie B4: Podpora MSP v oblasti tradičnej výroby, ako podporného prvku cestovného ruchu

Opatrenie B4 je zamerané na podporu MSP v oblasti tradičnej výroby. V okrese sa dodnes zachovali jednotlivci či MSP, ktorí vykonávajú podnikateľskú činnosť v tradičnej výrobe (napr. potravinárskej, či remeselnej). Tradičné výrobky sú oživením ponuky v , jednak ako produkt cestovného ruchu, spočívajúci v možnosti odniesť si zaujímavú pamiatku z dovolenky/výletu, ale aj ako zážitok – v prípade možnosti vyskúšať si tradičnú výrobu, vyrobiť si vlastný tradičný výrobok v rámci organizovaných workshopov či turistických individuálnych návštev výrobných remeselných prevádzok. V rámci opatrenia budú podporené projekty zamerané na sprístupnenie remeselných prevádzok a prevádzok tradičnej výroby pre využitie v rámci zážitkového cestovného ruchu a tiež projekty zamerané na obstaranie vybavenia remeselných prevádzok a prevádzok tradičnej výroby zamerané na skvalitnenie a zatraktívnenie samotnej výroby.

Potenciálni nositelia projektov: podnikateľské subjekty v cestovnom ruchu a iné organizácie pôsobiace v cestovnom ruchu

Cieľové skupiny: disponibilní UoZ, znevýhodnení UoZ, turisti.

Úloha B4.1: Podpora oživenia tradičných remeselných prevádzok a prevádzok tradičnej výroby, ako prvku cestovného v centrách cestovného ruchu.
Napríklad:

- obstaranie vybavenia tradičných remeselných prevádzok a prevádzok tradičnej výroby,
- stavebné úpravy tradičných remeselných prevádzok a prevádzok tradičnej výroby prispievajúce k skvalitneniu poskytovaných služieb v cestovnom ruchu

4.3 Aktivita C: Rozvoj verejnej správy v území NRO

Kvalitná verejná správa a riadenie krajiny sú kľúčovým faktorom jej hospodárskej výkonnosti. Efektívna verejná správa slúži potrebám občanov a podnikov. Je nevyhnutné, aby bola verejná správa schopná prispôsobovať sa meniacim sa okolnostiam, a to nielen v oblasti poskytovania efektívnejších a inovatívnejších služieb, ale aj realizáciou nových projektov.

Dobre fungujúca verejná správa poskytuje pevnú základňu na rozvoj podnikov a zabezpečuje kvalitné služby pre občanov a odborníkov v regiónoch.

4.3.1 Zdôvodnenie aktivity a jej prínos

Regionálna politika je jedným zo základných predpokladov moderného štátu, ktorá umožňuje vyrovnávať disparity medzi jednotlivými časťami štátu a následne podporuje súdržnosť štátu a tým aj jeho stabilitu. Je dôležité, aby sa verejná správa prispôsobovala meniacim sa požiadavkám, ktoré reflektujú na aktuálne problémy

regiónu. Zvyšovaním odbornosti zamestnancov, zlepšením práce s dátami, využitím behaviorálnych vied sa zvýši odbornosť subjektov verejnej správy, budú transparentnejšie a otvorené novým zámerom.

Územia NRO však majú dlhodobý problém s využívaním fondov EÚ, najmä európskych štrukturálnych a investičných fondov. Príčinou sú často slabé a nedostačujúce administratívne štruktúry samospráv, nedostatočné plánovacie a riadiace schopnosti a obmedzené zručnosti v koncipovaní projektov.

Základom regionálneho rozvoja je zabezpečiť ľuďom bývanie, kvalitné vzdelanie, zamestnanie, prístup k občianskej vybavenosti, zdravotnej starostlivosti a kultúrnemu životu.

4.3.2 Východisková situácia

Súčasná situácia v oblasti čerpania prostriedkov z rôznych finančných nástrojov, týkajúcich sa najmä fondov EÚ, je charakterizovaná nízkym podielom čerpania osobitne subjektami verejnej správy. Dôvody nízkeho čerpania týchto finančných nástrojov sú častokrát rozpočty prevažne malých obcí, ktoré nedovoľujú samosprávam podieľať sa na spolufinancovaní projektov. Počas posledných rokov hospodárenie subjektov verejnej správy ovplyvňovala nielen pandémia spôsobená ochorením COVID - 19, vojna na Ukrajine, ale aj mnohé legislatívne zmeny, ktoré len zaťažili rozpočet samospráv, a tým spôsobili ich neschopnosť spolufinancovania projektov. Za účelom podporiť a motivovať rozvoj verejnej správy v území NRO, ako napríklad zapojenie sa aj do finančne náročnejších projektov, je potrebné prostredníctvom tejto aktivity zabezpečiť spolufinancovanie projektov z regionálneho príspevku, nakoľko v území je cítiť nedostatok kapitálu.

Podpora regionálneho rozvoja nie je ohraničená len konkrétnymi aktivitami v plánoch rozvoja. Rozvoj v území NRO je potrebné podporovať aj ostatnými tzv. verejnoprospešnými aktivitami vo verejnej správe, ktoré je možné spolufinancovať z regionálneho príspevku. Medzi spolufinancovanie takýchto projektov môžeme zaradiť napr. projekty cezhraničnej spolupráce, ktorej cieľom je nájsť spoločné riešenia v oblastiach, ktoré sú regionálneho charakteru a slúžia na zintenzívnenie vzťahov a zvýšenie kvality života v prihraničnom regióne. Ďalej môže ísť napr. o projekty v oblasti infraštruktúry, t. j. projekty zamerané na budovanie novej infraštruktúry alebo obnovu, modernizáciu, rekonštrukciu už existujúcej infraštruktúry (verejné budovy, školy a škôlky, verejné priestranstvá, cintoríny, domy smútkov, cesty, chodníky, vodovody, kanalizácie, knižnice, kultúrne domy a mnohé iné).

4.3.3 Cieľová situácia

Cieľom aktivity „**Rozvoj verejnej správy v území NRO**“ je zabezpečiť, skvalitniť a optimalizovať systémy a procesy vo verejnej správe, poskytovať kvalitné a efektívne služby klientom a vybudovať priestor pre plnenie dlhodobých cieľov. Tieto dlhodobé ciele je potrebné napĺňať formou investícií do základnej infraštruktúry, ktorá prinesie zlepšenie kvality života v rôznych oblastiach regionálneho rozvoja, napr. v sociálnej a zdravotnej oblasti, v oblasti vzdelávania, v environmentálnej oblasti, v kultúrnej a spoločenskej oblasti. Okrem občianskej vybavenosti a materiálno-technického vybavenia pôjde o podporu zraniteľných skupín obyvateľstva, podporu športovo-vzdelávacích aktivít, podporu opatrení na odstránenie negatívnych dôsledkov zmeny klímy ako aj prevenciu pred mimoriadnymi udalosťami, podporu aktivít zameraných na výsadbu verejnej zelene alebo podporu udržateľnej mobility. Osobitný dôraz bude kladený na vidiek, kde prioritou je zvýšiť úroveň v jednotlivých vidieckych oblastiach v území NRO prostredníctvom odstraňovania potravinových púští, podpory udržiavania poľnohospodárskej pôdy a pestovania, podpory turizmu a budovania lokálnych značiek. Podpora spolufinancovania projektov bude smerovať aj do zvýšenia podielu občianskej vybavenosti jednotlivých obcí v oblasti odpadového hospodárstva.

Rozvoj verejnej správy je zameraný na dosahovanie výsledkov, zvyšovanie zodpovednosti, zlepšovanie tvorieb politík, štruktúr a postupov, ale aj na stabilné ľudské zdroje a ich adekvátne vybavenie a zázemie. Stabilita ľudského kapitálu a jeho spokojnosť priamo ovplyvňuje ďalšie veci verejné, ako je rozpočtová udržateľnosť

štátu, miera a riziko korupcie, účinnosť justičných systémov, efektívnosť daňových systémov a daňovej správy. Negatívny vplyv nedostatočného napĺňania potrieb verejného sektora je výrazný a spoločensky nežiadúci.

V rámci tejto aktivity budú podporené projekty zamerané na nehospodársku činnosť, t. j. aktivity a činnosti, ktoré nepodliehajú pravidlám štátnej a minimálnej pomoci podľa osobitného predpisu[23]). V odôvodnených prípadoch pôjde o podporu činností nehospodárskeho charakteru s doplnkovým hospodárskym využitím infraštruktúrnych projektov.

4.3.4 Prehľad opatrení a úloh

V rámci **Aktivity C: Rozvoj verejnej správy v území NRO** je navrhovaná nasledujúca úloha v rámci daného opatrenia:

Opatrenie C1: Zabezpečenie financovania projektov rozvoja verejnej správy v území NRO

- Úloha C1.1: Podpora spolufinancovania projektov verejnej správy v oblasti regionálneho rozvoja z rôznych finančných nástrojov.

4.3.5 Opatrenie C1: Zabezpečenie financovania projektov rozvoja verejnej správy v území NRO

Zameranie opatrenia „**Zabezpečenie financovania projektov rozvoja verejnej správy v území NRO**“ prispieva k realizácii cieľov plánu rozvoja. Spolufinancovanie projektov bude zabezpečené regionálnym príspevkom. U menších obcí je bežnou prekážkou úspešného uchádzania sa o podporu formou dotácie práve ekonomická a rozpočtová náročnosť disponovať vlastnými (resp. inými) zdrojmi v rozsahu niekoľko % z ceny projektu, ktorý sa môže pohybovať v rozsahu niekoľko tisíc až stoviek tisíc EUR. Z dôvodu zabezpečenia vyššej kvality života v NRO za pomoci čerpania zdrojov z fondov EÚ je potrebné zamerať sa na podporu území NRO aj formou poskytnutia regionálneho príspevku na spolufinancovanie projektov. Opatrenie je zamerané na rozvoj efektívneho riadenia, integrácie a optimalizácie procesov a spolufinancovanie rozvojových projektov formou podpory nehospodárskych činností na území NRO. Financie budú smerovať do projektov zameraných na rozvoj verejnej správy, a teda do podpory dobrého spravovania vecí verejných, do tvorby ako aj do implementácie verejných politík a zvýšenia kvality služieb. Cieľom je vytvoriť efektívne fungujúcu, pro-klientsky orientovanú verejnú správu poskytujúcu kvalitné služby udržateľným spôsobom v celom území NRO.

Úloha C1.1: Podpora spolufinancovania projektov verejnej správy v oblasti regionálneho rozvoja z rôznych finančných nástrojov.

Úloha je zameraná na zvýšenie čerpania z rôznych finančných nástrojov, napr. Interreg, Program Slovensko 2021 – 2027, Fond spravodlivej transformácie, Nórske a Švajčiarske fondy. Poskytnuté finančné prostriedky na spolufinancovanie zámerov pre investície v regionálnom rozvoji umožnia aj menším samosprávam, ktoré sú súčasťou verejnej správy, zapojiť sa do väčších, finančne náročnejších projektov. Úloha prispieva k realizácii cieľov plánu rozvoja a spolufinancovanie bude zabezpečené regionálnym príspevkom.

Sledovaný cieľ:

- podporiť a motivovať rozvoj verejnej správy v území NRO,
- zapojenie sa samospráv aj do finančne náročnejších projektov,
- príjem z externých zdrojov vo všetkých sektoroch pre NRO,
- potenciál pre ekonomický rozvoj a zlepšenie kvality života v regióne,

[23]) Zákon č. 358/2015 Z. z. o úprave niektorých vzťahov v oblasti štátnej pomoci a minimálnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o štátnej pomoci).

- zvyšovanie počtu realizácie projektov v NRO,
- zvyšovanie odbornosti ľudí pracujúcich vo verejnej správe v nadväznosti na čerpanie rôznych finančných nástrojov,
- vytvorenie efektívne fungujúcej, pro-klientsky orientovanej verejnej správy poskytujúcu kvalitné služby,
- podpora rozvoja sebestačnosti obecných samospráv.

Ukazovatele:

- podporené projekty verejnej správy spolufinancované z regionálneho príspevku,
- počet podporených subjektov verejnej správy.

Potenciálni nositelia projektov:

- subjekty verejnej správy.

Cieľové skupiny:

- subjekty verejnej správy,
- zamestnanci verejnej správy,
- obyvatelia NRO.

5 MERATEĽNÉ UKAZOVATELE PLÁNU ROZVOJA NRO KEŽMAROK

Pre sledovanie dosahovania cieľov Plánu rozvoja sú zadefinované 2 povinne merateľné ukazovatele pre všetky aktivity. Týmito ukazovateľmi sú:

1. počet pracovných miest pre disponibilných UoZ;
2. počet pracovných miest pre znevýhodnených UoZ o zamestnanie.

Tieto ukazovatele budú vytvorené v rámci realizácie projektu a budú musieť byť zachované počas minimálne 1 roka po jeho ukončení.

Tabuľka č.5 Zoznam ukazovateľov plnenia plánu rozvoja okresu Kežmarok

Názov povinného merateľného ukazovateľa	Počiatočná hodnota	Cieľová hodnota
Počet vytvorených pracovných miest pre UoZ	0	64
Počet vytvorených pracovných miest pre znevýhodnených UoZ	0	56

6 ČASOVÝ HARMONOGRAM REALIZÁCIE A MOŽNOSTI FINANCOVANIA PLÁNU ROZVOJA NRO KEŽMAROK

Za realizáciu jednotlivých projektov v rámci navrhovaných aktivít, opatrení a úloh sú zodpovední samotní prijímatelia regionálneho príspevku, s ktorými na základe vyhodnotenia jednotlivých výziev na predkladanie žiadostí o poskytnutie regionálneho príspevku uzatvorí MIRRI SR Zmluvu o poskytnutí regionálneho príspevku.

Harmonogram realizácie Plánu rozvoja okresu Kežmarok je navrhnutý na roky 2022 – 2026. Časový harmonogram je stanovený na základe osobitného predpisu.[24])

V rámci implementácie Plánu rozvoja okresu Kežmarok sa plánuje na realizáciu jednotlivých projektov v nadväznosti na navrhované aktivity, opatrenia a úlohy alokovať regionálny príspevok v celkovej predpokladanej výške **4 534 500 €.** Čerpanie regionálneho príspevku je naplánované na roky 2022 - 2026.

Regionálny príspevok je rozdelený na rozpočtovo krytý, t. j. schválený v rozpočte verejnej správy na roky 2022 až 2024 a na rozpočtovo nekrytý, t. j. je potrebné jeho schválenie v rozpočte verejnej správy v nasledujúcich rokoch. Rozpočtovo nekryté zdroje budú predmetom rokovania s Ministerstvom financií Slovenskej republiky.

Tabuľka č. 6 Disponibilné finančné prostriedky určené pre plán rozvoja okresu Kežmarok

Rok	Rozpočtovo kryté zdroje	Rozpočtovo nekryté zdroje	Spolu
2022	1 617 574 €	• €	1 617 574 €
2023	604 925 €	700 149 €	1 305 074 €
2024	510 973 €	240 193 €	751 166 €
2025	• €	637 170 €	637 170 €
2026	• €	223 516 €	223 516 €
Sumár	2 733 472 €	1 801 028 €	4 534 500 €

[24]) Zákon č. 336/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov.

7 OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY, MONITOROVANIE A HODNOTENIE DOSIAHNUTÉHO POKROKU

7.1 Gestori a spôsob monitorovania podľa aktivít

Plnenie Plánu rozvoja NRO Kežmarok vyhodnocuje a kontroluje podľa osobitného predpisu[25]) MIRRI SR. Pri vyhodnocovaní a kontrole plnenia Plánu rozvoja NRO Kežmarok bude MIRRI SR spolupracovať s Okresným úradom Kežmarok, ktorý vedie agendu súvisiacu s plnením Plánu rozvoja NRO Kežmarok. Okresný úrad Kežmarok v spolupráci s MIRRI SR a Riadiacim výborom pre NRO Kežmarok vypracuje monitorovaciu správu, ktorá bude obsahovať najmä:

- vyhodnotenie výšky zazmluvnených prostriedkov z regionálneho príspevku podľa aktivít,
- čerpanie regionálneho príspevku podľa aktivít,
- plnenie merateľných ukazovateľov podľa aktivít.

7.2 Časový harmonogram odovzdávania monitorovacích správ

Okresný úrad Kežmarok vypracuje 1 x ročne v spolupráci s MIRRI SR monitorovaciu správu o plnení Plánu rozvoja NRO Kežmarok a predloží ju na schválenie Riadiacemu výboru pre NRO Kežmarok v termíne určenom MIRRI SR v metodických dokumentoch.

Riadiaci výbor NRO Kežmarok následne vyhodnotí dosiahnutý pokrok, prijme potrebné odporúčania pre pokračovanie implementácie Plánu rozvoja NRO Kežmarok a predkladá návrhy a opatrenia na zmenu Plánu rozvoja NRO Kežmarok MIRRI SR.

Vyhodnotenie Plánu rozvoja NRO Kežmarok obsahuje najmä:

- zhodnotenie realizácie Plánu rozvoja NRO Kežmarok ako celku (napr. trend disponibilných UoZ, mieru v súčasnosti evidovanej nezamestnanosti oproti predchádzajúcej správe a pod.),
- zhodnotenie jednotlivých priorít (vrátane systémových opatrení na úrovni PSK a štátnej správy),
- pomenovanie a zhodnotenie príčin pri neplnení cieľov opatrení (napr. finančné ukazovatele, pracovné miesta alebo aj niektoré iné ukazovatele, ak sú relevantné podľa plánu rozvoja).

[25]) § 3 ods. 1 písm. b) zákona č. 336/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov.

Zoznam použitých skratiek

EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ	Európska únia
IPB	Integrovaný projektový balík
IROP	Integrovaný regionálny operačný program
IÚS	Integrovaná územná stratégia
MAS	Miestna akčná skupina
MIRRI SR	Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR
MRK	Marginalizovaná rómska komunita
MSP	Malé a stredné podniky
MŠ	Materská škola
NFP	Nenávratný finančný príspevok
NRO	Najmenej rozvinutý okres
OP	Operačný program
PSK	Prešovský samosprávny kraj
PZI	Priama zahraničná investícia
SHR	Samostatne hospodáriaci roľník
SOŠ	Stredná odborná škola
SPR	Strategicko-plánovací región
SR	Slovenská republika
ŠÚSR	Štatistický úrad Slovenskej Republiky
TUKE	Technická univerzita Košice
UoZ	Uchádzač o zamestnanie
ÚPSVaR	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
VPM	Voľné pracovné miesto
VÚC	Vyšší územný celok
ZŠ	Základná škola
ZUoZ	Znevýhodnený uchádzač o zamestnanie
ZUŠ	Základná umelecká škola